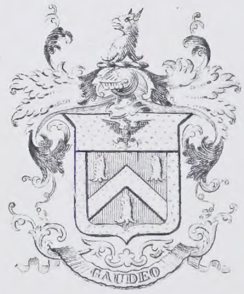
425
TXyXX
5213G

John Carter Brown
Library
Brown University

AVGERII FERRE-RII TOLOSATIS MEDICI,

DE PVDENDAGRA LVE HISPANICA, LIBRI DVO.

Adiecimus
DE *Radice Cina, & Sarza Parilia*
HIERONYMI *Cardani iudicium.*

ANTVERPIAE,
Apud Martini Nutij Viduam.
Anno M. D. LXIIII.

Cum Gratia & Priuilegio.

P. C.

PHARMACOPOEVS MEDICO S.

PVdendagram hanc Toloſæ ante annos decem ab auctore viro celebri, paucis exemplaribus typis euulgatam, quoniam non niſi difficulter admodùm, magna licet adhibita diligentia, vix tandem accipere potuerim: eamque iam adeptam quæ prælo iterum committeretur, argumenti ob vtilitatem, dignam cenſuerim: Ipſam eapropter limaciorem à nobis redditam, denuò ecce in ægrotorũ ſubleuamen, tuumq; Medice, honorem, lubens tibi offero, atque benignè cõmunico. Vale. Antuerpiæ 1564.

AVG. FERR. IVLIO CAEſari Scaligero.

A te principium ſumſit, tibi deſinet vltrò
Nominis emergens ſplendor & aura mei.
Tu primum teneræ ætatis monumenta probaſti,
Laudaſti ſomnos, Pythagoræque dies,
Aſtrorumque vices humanis ſortibus aptas.
Ne ceſſes, mitto Parthenopæa tibi.

SENATORI OPTIMO, AC OMNI DISCIPLINARVM GENERE ORNATISS.

Petro Montaureo, *Augerius Ferrerius Medicus* S. P. D.

HAs de morbo Hiſpanico, quem alij Gallicum, alij Neapolitanum appellant, Lucubrationes, quas ſuperioribus annis, cùm ex aulico, quod illic gerebã, negotio Lutetiam diuertiſſem, Siluij diſcipulis communicaueram, humanitati doctrinæ, ac auctoritati tuæ do, dedicoque, Senator æquiſs. non vt eas, cùm ſuſceperis, recondas, aut inſtar litterariæ cuiuſdam gazæ cum ſecretioribus, dignioribusque tuis Muſis colludere permittas: ſed vt multiplicẽ illam cenſuram tuam adhibeas, ac iudices num ex Reip. commodo, ac dignitate mea futurum ſit, ſi in lucem tam inelaboratæ, & tam citò prodeant. Reipub. quidem intereſt poſt tot, tantaſque, ſæuientis huius mali calamitates ſuperfuiſſe neminem, qui rem, quod aiunt, acu attingeret, hoc eſt, artificioſam præſtaret dignoſcendi, ac curandi methodum. videbantur enim omnes, quotquot hanc materiam tractandam ſuſcepiſſent, empyricorum potiùs fauere traditionibus, quàm rationali doctrinæ. Poſtulabat etiam nominis mei ratio, vt, quæ tumultuaria prælectione Lutetiæ à nobis tradita fuerãt, tornarentur, tornataque, atque vtcunque emendata prælo darentur, ne ſi

diutiùs premantur, fortaſſe aliquis præuertat, & quod aliquando tentatum eſt, tumultuarios illos, atque imperfectos labores in lucem emittat. Vtrunque tu, qui Regius litterarum vindex es, nec honoris mei impatiens, conſiderabis: & ſi opus hoc Reip. vſui fore videris, auctorem quoque vnà cum ipſo opere dignũ exiſtimabis, qui per ſtudioſorum ora volitare debeat: ſin minùs, imperabis ſilentium, & debilem materiam ad recoctionem, aut lituram remittes. Interim ne te inſcriptionis nouitas moueat, aduerte Pudendagram nobis dici contagioſum illum Morbum Hiſpanicum, Mentagræ Romanorum exemplo: quę quòd à mento, & oſculo progrederetur, talem meruit denominationem. Qua ratione Pudendagram quoque quòd à pudendis incipiat, appellare quid prohibebit? Harum, & meliorum aliarum rerum te arbitrum, ac iudicem ſtatuo. Vale Toloſæ Idibus Auguſti.

1553.

AVGERIVS FERRERIVS DE PVDENDAGRA.

LIBER PRIMVS.

Pudendagræ deſcriptio.

PVDENDAGRA Lues Hiſpanica, nihil aliud eſt, quàm putredo humorum ex contagione in coitu magna ex parte contracta, participatione venenatarum exhalationum, & ſpirituum infectorum. Plerunque tamen contingit pueris ex vitioſo lacte nutricis hoc morbo laborantis: interdum in vtero matris contrahitur. Quibuſdã etiam accidit communicatione lecti, participatione cibi, & potus cũ iis, qui contagioſis huius mali vlceribus, et puſtulis adhuc ſcatent, aut infecto ſudore madeſcunt. Quorum comeſſationibus ſe immiſcere valde periculoſum eſt, præſertim quando puſtulis oris, & ſordidis palati, fauciumq; vlceribus adhuc infeſtantur.

Pudendagræ cauſſæ.

CAVSSA procathartica, ſeu externa eſſe ſolet coitus cum infecta, & coitu motæ venenatæ exhalationes: aut cum infectis cõuerſatio. Interna eſt vitioſa, corruptaq; tota maſſa ſanguinea indies magis ac magis putreſcens, donec vaſis quoq; & ſolidioribus partibus malum cõ-

municetur. Ex quibus meatus vrinarij primò quidem exulcerari ſolent, renes offendi, hepar incaleſcere, & putredine ferè accendi, accenſus poſteà humores adurere, contagioſum calorem ceteris partibus impertiri, fœdis humoribus totum corpus implere. Vnde vlcera male morigerata pustulas, tumores, maculas liuidas, ac rubicundas oriri contingit. Cerebri etiam ſubſtantia, putredinis ac contagionis vitia concipiens, excrementoſa fit, ideoq; impellente natura, & quod ſuperfluum, atque inutile eſt ſegregante facilè diſſoluitur: atq; in partes ſubiectas defluens tuberoſitates, nodos, articulorum dolores, aliaq; multa ſymptomata excitat: plerũq; etiam medullas inuadit, atq; inficit, Quibus rationibus moti medici quidam illuſtres, pudendagram ad pituitam referendam putarunt: pituitæ nomine ipſam cerebri ſubſtantiam, & quidquid à cerebro defluit comprehendentes. Veriùs tamen dixeris cauſſam eſſe corruptos omnes humores. ſed ſymptomata pituitæ magna ex parte deberi, propter facilem eius defluxum. Pituitã autem hîc intelliges non naturale illud, & ad concoctionem reſeruatum phlegma, ſed ſalſam, acrem, putrefactam, ſeroſam, ac excrementitiam omnem humiditatem ad pituitæ colorem, aut naturam accedentem, in cerebro potiſsimum collectam, in reliquo verò corpore partim deſtillationibus, partim concoctionis, vel aſsimilationis vitijs coaceruatam. Cùm in vtero morbus contrahi-

trahitur tanquam hereditarium ſit malum, & tanquam corruptum elementum vnà cum paterno, vel materno ſemine infunditur: aut, ſi mater à die conceptionis in morbum inciderit, communicatis fetui vitioſis, infectisq́; humoribus, primæ conformationis facultates, actiones atque organa corrumpi neceſſe eſt.

Pudendagræ ſigna.

SIGNA partim ex ijs, quæ ſenſibus obijciuntur, partim ex ægrotantis ſermonibus colligenda ſunt in hunc modum. Si enim cum artuum & capitis doloribus etiam obtuſis, puſtulæ in fronte, in capite, aut pudendis ſquamoſæ ſiccæ, aut ſanioſæ, & putridæ apparuerint, certum habebis indicium morbi Hiſpanici, ſi nuper cum infecta coierit. Idq́; magis, ſi poſt coitum purulentis meatuum vrinalium vlceribus, et ardore vrinæ primò affectus, poſteà citra ſufficientem puris purgationem ſponte ſanatus viſus fuerit, aut ſi canceroſæ virgæ puſtulæ, quæ primò inuaſerunt, poſteà citra perfectam curationem euanuerint, aut ſi abſceſſus qui primò in inguinibus apparuerunt, poſtea non reſoluti, non maturati, aut malè deterſi, in partem interiorē ſeceſſerint. Sunt quibus puſtulæ cutem non ſubeunt, ſed in diuerſis locis liuida quadam rubedine cutis maculatur. Quæ rubedo, ſi nūc diſparuerit, paulò poſt ferè reuertitur, aut puſtulas de ſe edit.

Sunt etiam, quibus citra exteriores puſtulas & maculas alopecia accidit, cum oris & faucium vlceratione ferè, nec ſine artuum doloribus. Cetera ſymptomata ſunt capitis, colli, & ſcapularum dolor, ſpinæ quædam perfrigeratio, tuberoſitates in capite brachijs & tibijs, alopecia capitis & barbæ, ceterarumq; partium depilatio, vnguium caſus, puſtulæ in toto corpore, & cutis defœdatio. In infantibus, & alijs qui ex coitu malum non contraxerunt, ſcire conuenit, nûm, dum in vtero geſtarentur ægrotare cœperint, nûm à nutricis lacte malum ortum fuerit, aut ex conuerſatione cum infectis. Notandum verò morbum Hiſpanicum plerunque foueri in interno corpore ſex, ſeptem, octo, vel nouē mēſibus antequam ſe manifeſtiùs prodat: niſi quod à contagioſo illo coitu vſque in manifeſtationis diem, aut macula circa pudendas partes rubra, vel liuida, aut puſtulæ vlcúsve in pudendis, in fronte, vel in ore, aut nodi in capite vel in extremitatibus, aut paulatim procidentia capillorum perſeuerantia ſua internum morbum atteſtantur.

Pudendagræ curatio.

TRIA *ſunt in hoc morbo præcipua, à quibus curatiuæ indicationes ſumuntur. Primum eſt vitioſorum & corruptorum humorum copia. Alterum putredo. Tertium contagio. Copia putredinem*

tredinem alit & auget. Putredo adulteratæ caliditatis index eſt. Adulteratus calor cõcoctionem vitiat, humores aduſtioni obtemperantes adurit, ceteros aut diſſoluit, aut reſoluta ſubtili ſubſtantia condẽſat ac incraſſat. Sic enim aduſtione craſsi, denſi, ac tenaci quadam irrigatione lenti humores euadunt. Lentorem ac craſsitiem conſequitur obſtructio. obſtructione impeditur tranſpiratio, fouetur contagio, augetur quæ ex cõtagione ortum ducebat putrefactio: vnde infinita alia mala oriri videmus. Diſſolutis aduentitio calore humoribus fiunt deſtillationes & defluxus: atque ex his pectoris affectus, ſtomachi ſubuerſiones, colli & articulorum dolores, tuberoſitates, nodi, & ſimilia. Contagione vitiatur ſanguificatio, corrnmpuntur humores, inficiuntur ſpiritus, deprauatur quæ in ſingulis partibus efficitur concoctio & aſsimilatio. vnde excrementoſum totius corporis habitum reddi contingit: præcipuè verò cerebrum, alimentum quod ad ſe defertur concoquere, & propter infeſtæ qualitatis vitium perfectè aſsimilare recuſans, excrementis oppletur: quibus in varias corporis partes diſtributis, infinita excitantur morborum & ſymptomatum genera. Conſtat ergo varium hunc malorum concurſum ex vna contagione, adiũcta putredine proficiſci. Quibus omnibus abigendis propellendiſq; opus eſt remedijs, cõtraria quodammodo facultate præditis. Contagio enim ea, quæ infectioni reſiſtũt,

 poſtu-

poſtulat: putredo vẽtilationem, putrium & ſemiputrium concoctionem: adulteratus calor refrigerationem & emendationem: lentor ac craſſities deterſionem et attenuationem. obſtructio reclusionem apertionémve: corruptorum humorum copia multiplicem ac variam euacuationẽ. Symptomata verò & ſuccedẽtes affectus quomodo curari debeant, ſuo loco dicemus. Nunc methodicam morbi ipſius curationem proponamus, redigamusq; in octo capita curatiuas omnes illas indicationes.

I. ergo remedium ſit Victus boni ſucci, facilis concoctionis, minimè excrementitius, attenuans, abſtergens, ſiccans, &, vbi intenſus erit calor, refrigerans.

II. ſit facilis leuisq; purgatio, quam Minoratiuam vocant.

III. Venæ ſectio, in quibus expedit.

IIII. corporis atque humorum, qui excerni debent, Præparatio, attenuando, tergendo, aperiendo, corpora fluida faciendo.

V. Plenior humorum Euacuatio.

VI. Particulares euacuationes: vt tandem reſecatis prauis humoribus, & apertis vndique meatibus ventilationi et perſpirationi locus ſit, inhibeaturq; putrefactio.

VII. Symptomatum ac morborum tanquàm ſymptomata ſuccedentium curatio.

VIII. loco potiſſimùm infectionis ac contagionis Seminaria Exſtinguenda ac interimenda

da proponuntur. Quod tamen non ſolùm in fine curationis, verumetiam per totũ morbi decurſum vtiliter efficitur.

1. De victu Pudendagricorum.

LICET Lues Hiſpanica totam maſſam ſanguineam atque humores omnes occupet, victum tamen, vt & cetera remedia, ita inſtituere oportet, vt vincentis & magis peccantis humoris ratio habeatur: vincente ſiquidem & magis peccante bile ad refrigerationem procliuior eſſe debet: vincẽte pituita ad maiorẽ abſterſionem et attenuationem. Præpollente verò melãcholia, ad attenuationem citra vehemẽtem ſiccitatem. In genere conducunt alimenta omnia boni ſucci, facilis concoctionis, minimè excrementitia: vt, gallinacei generis mares & feminæ, perdices, attagenæ, phaſiani, pulli columbarum, merulæ, turdi, turtures, turricolæ, & montanæ auiculæ, cuniculi iuniores, iecinora & teſtes gallinaceorum, pedes & alæ volatilium, præſertim gallinacei generis, pedes veruecini, ſuilli, vitulini, atq; ex ipſis confectum gelu, oua gallinarũ & phaſianarum recentia, tremula, ſorbilia. Carnes vêruecinæ, hædinæ, & vitulinæ aſſæ, vt plurimum vſurpantur. Panis ſit triticeus, non nihil furfuraceus, vt abſtergat: ſit autem probè confectus adhibita priùs maceratione et debita fermentatione, & in clibano vel fornace decoquatur, non in cineribus, aut foci tegula. Biſcoctum

ob

ob ſiccitatem præferunt aliqui: nos ob coctionis difficultatem & ſucci craßitiem reijcimus. Conferet etiam panis elotus, atque ex ſorbitionibus ptiſana cum mulſa: concurrente verò multa pituita cum hyſſopo, pulegio, anetho, origano. Conuenient etiam panata, & lac amigdalarum dulcium, interdum etiam alica, & iuſcula omnia ex prædictis carnibus parata: præſtabit tamen aßis, quàm iuſculis aut elixis vti. Si quando oleribus opus ſit, conceduntur lactuca, portulaca, acetoſa: & ad moderatè abſtergendum, aperiendumq́; gingidium ſeu cherefolium, endiuia, cichorium, ſcariola, lupulus, aſparagus, borago, bugloſſa: & cum euidenti attenuatione opus eſt, menta, feniculus, ſaluia, hyſſopus, meliſſa, maiorana, apium, petroſelinum, pulegium, ſerpyllum, thymbra, anethum: quibus contagionis emendãdæ gratia adijcies betonicam, pimpinellam, dictamnum, hypericum, tormentillam, verbenam, carduum benedictum, angelicam, vincetoxicum, calendulam, roſmarinum, balſamitam, ſcabioſam, thymum, origanum. Cauendo tamen ne horum vſu vitioſos humores accerſas. Admittes etiam vuas paſſas, carycas, pruna, & pyra cocta, cappares, amygdalas, pinearum & piſtacearum nucleos. In condimentis verò licebit vti aceto, omphacio, ſucco acetoſæ, ſucco granatorum, ſuccis citriorum & arantiorum, & aqua roſata, exſuperante caliditate, & inflammationem minitantibus puſtulis: interdum etiam mulſa, vino, ſucco

paſ-

paſſularum, melle, cinnamomo, croco, nuce moſchata, macere, caryophyllis, aniſo, feniculo, vbi humiditates & flatus præualuerint. Abſtinendũ à lacte, caſeo, ouis coctura dẽſatis aut frixis, & à carne bubula, ſuilla, agnina, leporina, anſerina, ceteriſq; omnibus craßũ, ſeroſum, prauũq; ſuccum gignentibus animantibus, fructibus, ſeminibus, plantis, & ſimilibus. Vitanda etiam ſalſa omnia & acria. Adſtringentia verò, niſi particularis quædam intẽtio poſtulauerit, raro admittes. Piſcibus ſaxatilibus, pelagicis, litoralibus, qui neq; in ſuaue, neque mali odoris, neque glutinoſum quidquam guſtu repræſentant interdum veſci licebit, vt gobijs, aſellis, murænis. Cõcedimus etiam trutas, ſalmones, aloſas, rubelliones noſtros, ſoleas, quas lingulacas eſſe putant, atq; alios neque prædura, neque præmolli carne præditos. Guſtandos autem piſces, non autem edendos cenſeo. Potus eſto vinum album, aut aliud tenue, quod vrinam ducat. Id autem ſufficiẽti aqua diluendum eſt, pro morbi exceſſu, tempore anni, conſuetudine, ægrotantis temperatura. Vini loco conducent, aqua hordei, decoctum pauci cinnamomi in pluſcula aqua, hydroſacchari, oxoſacchari, hydromeli, apomeli, oxymeli, aut ſecũdarium ligni Indici decoctum. Ordo autem in cibis ingerendis ſeruetur, humidaq; ſiccis præmittantur, & coctu faciliora coctu difficilioribus. Nec tenuißimo illo victu, quẽ in morbis longis damnauit Hippocrates, hîc vtendum:

ſed

ſed, ad conſeruandum vſque ad ſtatum naturæ robur, quod ſatis comedendum: ſic tamen, vt Socratico more à menſa cum aliquantula fame recedas. In ſtatu, atq; in curationis ſcopo tenuior victus adhibendus: atq; in totum præſtabit tunc aßis, quàm elixis vti. Aër vbiq; ferè ſiccus deligendus, calidior quidem vincentibus frigidis humoribus: temperatior in ceteris. Talis autem ſi natura non ſit, arte præparandus eſt, ſuffimentis, irrorationibus, ignibus, ſimilibusq; artificijs. Cauendum ab Auſtro, quòd corpora diſſoluat & humectet, capita aggrauet, & vertigines faciat: & à Coro, quòd peſtilenti quadam natura deſtillationes moueat, quod in Mitylene oppido diligenter annotauit Vitruuius. Spirat autem ab occidente æſtiuo. Exercitationes cibũ præcedant: ſint autem moderatæ, nec penitus ad laſſitudinem progrediantur. Deambulatio, equitatio, & in lectica geſtatio plurimùm conferẽt. Ventris deiectionem moliri oportebit aut fructibus ſolutiuis, vt prunis & tamarindis in mulſa coctis: aut iure aliquo, cum quo polipodium, ſena, bugloſſus, vrtica, & mercurialis bullierint: aut clyſtere: aut medicamento molliter perpurgante. Ira, metus, triſtitia, ceteriq; affectus, qui animum & corpus agitant, vitandi.

II. De facili Purgatione, quam Minoratiuam vocant.

Licet

LICET in tanta & tam pertinaci humorum corruptione valde neceſſaria ſit purgatio: tamen, cum natura contagione ac pernicitate mali grauata ac conturbata ſit, non videtur tutum ſtatim ab initio curationis efficaci medicamento eam irritare. Nam & ars ipſa docet ab imbecillioribus incipere, & paulatim valentioribus aſſuefacere naturam. Vtendum ergo primùm facili leuiq; purgatione, quales ſunt, quæ cum caßia nigra, diapruno ſimplici, & catholico fiunt: quibus, ne forte parum aut nihil agant, addere ſolemus valentius aliquod medicamentũ ſimplex aut cõpoſitũ. Nos confectionẽ hamech ceteris iure præferimus, & miſcemus in hũc modũ. ℞ catholici vnc. j. cõfectionis hamech drac. j. & ß. ſacchari q. ſ. fiat bolus. Vel ſic. ℞ caßiæ recẽter extractæ, drach. vj. pulpæ tamarindorũ drac. j. et ß. cõfectionis hamech drac. ij. ſacchari quod ſatis, fiat bol⁹. Si bolũ recuſet æger malitq; potionem, diſſolues medicamenta in tribus aut quatuor vncijs hydromelitis, aut conuenientis alicuius decoctionis. & cùm pituita præualuerit, adijcies agarici trochiſcati, aut elect. Indi, aut benedictæ portionem aliquam. ſi bilis, rhabarbarum, & elect. ex ſucco roſarum. ſi melancholia, diaſenæ aut epithymi portiunculam.

III. De Venæ ſectione.

VENAE ſectio conuenit plethoricis, & alijs quibus venæ turgeſcunt, necnon quibus ad in-

inflammationem prolabuntur puſtulæ, tumoresq́; & vlcera. Secanda autem interna cubiti vena, quam baſilicam appellant, quando partes collo inferiores magis infeſtantur. Externa, quam cephalicam vocant, quando frontem, caput, palatum, fauces, & collum ſymptomata impetunt. Communis verò & media quando partes ſupernæ & infernæ ex æquo afficiuntur. Trahendum autem tantum ſanguinis, quantum ægrotantis ætas, vires, & temperatura, morbi, ſymptomatumq́; vehementia, & circunſtantis aëris ſtatus requirere videbuntur. Si pridie leni illa & minoratiua purgatione vſus non fueris, duces aluum molli clyſtere, in hunc modum. ℞. hydromelitis lib. j. ß. caßiæ fiſtulæ cum melle conditæ, vnc. ij. olei chamemelini quart. j. ſalis parum, miſtis omnibus fiat clyſter. Detur ante venæ ſectionem, & relaxato ventre, redditoq́; clyſtere mittatur ſanguis.

IIII. De Præparatione.

ANTEQVAM *validiore medicamento humores eliciamus, fluidum, vt præcepit Hippocrates, corpus reddendum eſt, meatus reſerando, craſſa glutinoſaq́; incidendo, extenuando, atq́; abſtergẽdo. Quod partim victu, de quo diximus, partim ſyrupis & decoctis efficiendũ, in hunc modum. ℞. radicis polipodij & ramentorum ligni Indici añ vnc. ij. rad. aſparagi, tormen-*

mentillæ, dictamni, ſilicis, aſari añ vnc.j. corticis mediani ſambuci, glycyrrhizæ raſæ & contuſæ añ vnc.ß. herbarum capillarium, hepaticæ, fumariæ, lupuli, ſcabioſæ, meliſſæ, taraxacon, agrimoniæ añ manip.j. oxylapathi, perſonatæ, cichorij cum radicibus añ manip.ij. paſſularum purgatarum à vinaceis, & tamarindorum añ vnc.j. ſeminis cartami cõtuſi drach.vj. ſenæ, thymi, epythimi añ vnc. ß. quatuor ſeminum frigidorum maiorum contuſorum añ drac.ij. hermodactylorum, et agarici añ drach.j.ß. cinnamomi drac.iij. decoquantur ſecundum artẽ in aqua iuſtæ quantitatis, donec media pars aquæ conſumpta ſit, & in lib.ij. colaturæ decoque leuiter ſucci bugloßi, & boraginis vtriuſque depurati vnc. ij. poſteà adde ſyrupi de fumoterræ, & de epithymo añ vnc.j. mellis roſati, aut violati quar.j. fiat apozema pro quinq; doſibus. In calidiore corporis temperatura addes acetoſam, ſcariolam, atriplicem, endiuiam, lactucam, parietariam, pruna, myxa, zizyphas, ſemina frigida, recentes roſas, violas, nymphææ & cichorij flores. Vincente pituita adijcies radices iridis, lilij conuallium, galangæ, rhapontici, bryoniæ, ariſtolochiarum, cyclamini, & hyſſopum, origanum, centaureas, ſtœchadem, betonicam, cum pæoniæ & nigellæ ſeminibus. Præualente atra bile, cortices ebuli, geniſtæ, fraxini, capparum, tamaricis, parthenium, pulegium, pimpinellam, ocymũ, cum ſeminibus fraxini, hederæ, hyperici, viticis, anethi,

caſſuthæ, althææ, geniſtæ: & floribus anthos, ſcabioſæ, lupuli, boraginis, bugloßi, tamaricis, thymi, geniſtæ, ſambuci. Bilioſos etiam iuuabũt ſyrupus de endiuia, oxymeli ſimplex, ſyrupus de fumoterræ ſimplex, & ſyrupus acetoſus. Pituitoſos ſyrupus de ſtœchade, de calamenta, de bizantijs, de mẽta, de abſinthio. In atrabile proderunt ſyrupi de ſcolopendria, de cichorio, de fumoterræ, de epithymo. Sed tabellas, quas ſuperingerere ſolent medici, præſtabit ex ijs, quæ contagioni reſiſtunt, conficere: quorum non nulla iam recenſuimus in victu: cetera capite vltimo huius libri plenius tractabimus.

V. De Purgatione.

PRAEPARATO corpore, ſupereſt vt vitioſos & corruptos humores euacuemus, ſanguinemq́; à putridis ſalſis ſeroſis & aduſtis ſuperfluitatibus vindicemus. Eum ergo, in quo ſuperat caliditas, purgabimus in decocto violarum, tamarindorum, & ſenæ diſſoluentes rhabarbarum, catholicõ, & confectionem hamech: vel cum pilulis de fumoterræ, & de rhabarbaro. Præualente pituita, in decocto paſſularum, hermodactylorum, & ſeminis carthami diſſolues agaricum, benedictam ſolutiuam, diaphœnicon, & confectionem hamech: aut pilulas de agarico, cochias, & de fumoterræ commiſcebis, & deuorandas dabis. Eum verò, in quo vincit

atra

atrabilis ſic purgabis. ℞ polipodij vnc.j.paſſularum purgatarum à vinaceis drach. vj. ſenæ vnc.ß.ſeminis caſſuthæ,aniſi,cinnamomi añ dra. j.aquæ mulſæ quantũ ſatis,bulliant ſimul ad tertiæ partis conſumtionem, & in colatura diſſoluantur epithymi drach. ij. lapidis lazuli exquiſitè abluti drach.ß.diaſenæ,& confectionis hamech añ drach.j ß. ſyrupi de fumoterræ , & de epithymo añ drach.vj.fiat potio. Vel, ℞ maſſæ pilularum de quinque generibus myrobalanorum,de fumoterræ,et de lapide lazuli añ ſcrup. j.cum vino infuſionis epithymi,aut ellebori,formentur pilulæ vij. Medici noſtri temporis dant poſtridiè roborantes bolos , quos ex conſeruis, quæ in officinis proſtant,conficere ſolent:adiectis interdum ſpeciebus diarodon, diatriaſantali,elect.de gemmis,diambræ,& ceteris pro varia ægrotantium & morbi natura. Præſtaret tamen ea, quæ contagioni reſiſtunt , ad hoc opus eligere.

VI. De Particularibus Euacuationibus.

PARTICVLARIVM euacuationum cenſentur menſtruæ purgationes, hæmorrhoides, & quæ ex ore apophlegmatiſmis & gargariſmis educuntur,aut errhinis & ſuccorum attractione ex naribus.Adde ſolutionem alui,vrinæ, ſudorisq; prouocationem,& inſenſilem tranſpirationem:quibus ferè omißis ceteris, incumbũt

medici. Medicamenta enim, quæ per os vel na-res purgant, verentur, ne qua pollent acrimonia partes illas ad contrahendum vlcus promtiſsimas exulcerent. Menſtruas purgationes & hæmor-rhoides in poſtremos dies differũt, niſi citò me-dicamentis parêre poſſe videantur. Si quando ta-men his incumbendum ſit, aperies hæmorrhoi-des impoſito ficus folio, vel amygdalis amaris tritis miſtisq́; cum felle bubulo: aut hirundini-bus ſedi admotis ſanguinem elicies. Menſtrua verò prouocabis potu ſequenti. ℞ calamenti, pu legij, & ſeminis nigellæ añ drach. iij. contundã-tur, tritaq́; & cribro tenui tranſmiſſa decoquã-tur abundè in melicrato, fiat potio pro tribus diebus: detur mâne in lecto, conceſſo inſuper duarum aut plurium horarum ſomno. Apophle-gmatiſmos & gargariſmos, ſi opus ſit, conficies in hunc modum. ℞ maſtiches & paſſularum mun datarum añ drach. ij. contundantur & fiant tro-chiſci commanducandi. Hi, vt non erodent, ſic pauxillam pituitam elicient. Potentiores ſunt qui ſequuntur. ℞ pyrethri. ſtaphidis agriæ, pi-peris añ ſcrup. j. maſtiches ſcrup. ij. terantur, & cum melle formentur trochiſci, quos in exitu le-cti commanducare conueniet. ℞ foliorum lauri viridium, thymi, hyſſopi, maioranæ añ manip. j. paſſularum purgatarum, & ſeminis nigellæ cõ-tuſi añ vnc. ß. agarici drach. j ß. aquæ fontanæ lib. ij. vini albi optimi lib. ß. fiat decoctio ad per-fectionem, & in colatura diſſolue ſtaphidis a-

griæ, ſtruthij, piperis an̄ ſcrup. ij. pyrethri, zingiberis an̄ drach. ß. oxymelitis ſcillitici vnc. ij. miſtis omnibus fiat gargariſmus, ad pituitam apophlegmatiſmi loco educendam. Per nares purgabis cerebrum cum ſuccis betæ, braßicæ, anagallidis, maioramæ, cyclamini: aut cum melle in errhina pyramidalia rediges apophlegmatiſmos præcedentes, & in nares intromittes. Sed exulcerato naſo, ab errhinis omnibus abſtinendum: vtendum verò apophlegmatiſmis & gargariſmis. Et contrà, exulceratis faucibus, & palato, apophlegmatiſmis, & gargariſmis pituitam elicientibus abſtinendum: vtendum verò errhinis & prædictis ſuccis. Caue tamen ne dum pituitā elicis, vlcus excites. Medici vt diximus, poſthabitis ceteris particularibus euacuationibus, toti ad ventris deiectionem, vrinæ ſudorisq́; prouocationem, & eam, quæ per poros fit tranſpirationem, ſe conferunt. Alui deiectionem moliuntur partim victu de quo diximus, partim clyſteribus, & medicamentis molliter purgantibus. Clyſter hîc ſatisfacere poterit. ℞ althææ cum rad. manip. ij. maluæ, mercurialis, lupuli, buglosſi, fumariæ, vrticæ an̄ ma. j. rad. polipodij vnc. j. corticis mediani ſambuci, ſenæ, & ſeminis carthami contuſi an̄ vnc. ß. ſeminis fenigræci drac. iij. fiat decoctio, & in lib. j. ß. colaturæ diſſolue medullæ caßiæfiſtulæ, & catholici an̄ vnc. j. olei communis quart. j. mellis roſati colati drach. x. ſalis drach. j. ß. fiat clyſter. Medicamenta molli-

ter purgantia ſint caßiafiſtula, diaprunon ſimplex, catholicon. Vrinas mouere negligũt, præterquam qui ligni Indici aliorumq́; ſudorificorum decoctis curationẽ perficiunt. Omnes prouocandis ſudoribus occupatißimi ſunt, arbitrãtes, quod verum eſt, eo modo vrinas auerti, & ſanguinis ſerum, ex quo vrina conficitur, ceterosq́; humores, qui poſt antedictas purgationes in corpore remanſerunt, facillime in ſudorificos vapores reſolui: eam etiam, quæ per poros fit, excretionem mirabiliter augeri & perfici. Interdum etiam pituitam per os & nares elici, quod ex accidenti contingit: nimirum incredibili argenti viui aut ſuccedaneorum penetratione. Præmißis ergo primis quinq; remediorum generibus, ſexto loco nihil aliud quàm ſudores procurant, paucis exceptis, qui quod alij ſudoribus efficere conantur, id ipſi certis purgationibus tutò, celeriter, & iucundè perficiunt: de qua re ſuo loco dicetur. Sed ſudorum eliciendorum receptos hodie modos omnes explicemus, Primus modus conſtat vnguentis & linimentis. Secundus ceratis & emplaſtris. Tertius loturis. Quartus ſuffitibus, atque hi ferè omnes argentum viuum actu aut potentia recipiunt. Quintus ſudorificis decoctis, præſertim decocto ligni Indici: cuius loco ſucceſſerunt iuniperus, chyna, ſparta parilla, apios, infinitaq́; alia. Sextus liquoribus deſtillatis. Septimus poſtea ſubijcietur curandi modus, qui non ſudoribus, ſed purganti-

ganti-

gantibus medicamentis, & quod vulgò dici ſolet, ſanguinem mundantibus perficitur. Octauus vltimo loco addetur, ex prædictis omnibus cōpoſitus.

Primus modus cum Inunctionibus.

PONITVR *æger in loco calido, & totus ibi inungitur, præter caput, pectus, & ſub alis. Poſtea linteis calidis aut multa ſtuppa calida faſciatur, & in lecto ſudare cogitur, iuxta pedes appoſitis calentibus lapidibus. Sunt qui ex hordeo calefactos ſacculos inter coxas ponunt, & ſub alis ac pedibus, quo vnguentum magis penetret, & ſudor copioſior eliciatur. Inungi autem poterit octo diebus, ſi ſemel tantum in die inunxeris. Nam bis in die inungere graue nimiū eſt: quanquam hodie vix quinq; dies conceduntur, & bis in die adhibetur inunctio. Tunc autē ſatis inunctum putamus, cùm poſt multam ſputi eductionem os malè affici, & vlcerari incipit. Tempus inunctioni idoneum eſt, horis quinque aut quatuor ante prandium: & cùm poſt prandium adhibetur, horis quatuor poſt prandium, ſic vt tribus horis poſt inunctionem non cœnet. Poſt cœnam inungere ſanum non eſt. Interim ſi deficere videatur, offeres panem in vino puro aut diluto, aut cùm intenditur calor in poſca madefactum. Nec omittenda erit alui deiectio, de qua diximus. Hoc remedio dolores exſtinguntur;*

tur:puſtulæ,tumores,& nodi diſcutiuntur: vlcera perpurgantur,exceptis quæ in ore poſt inunctionem relinquuntur,quæ finitis inunctionibus ſtatim fouebis lacte,aut decocto hordei,adiectis diamoro & melle roſaceo.Cetera in ſecũdo libro tractabimus. Vnguentorum autem,& linimentorum compoſitiones ex præſenti morbi & ſymptomatum natura,ægrotantis ætate, viribus, temperatura, & aëris conſtitutione deduces. Abundantibus enim tuberoſitatibus & nodis,plus pinguedinum apponendum erit:abundantibus vlceribus & puſtulis, plus puluerum. In calidiore ægrotantis aut aëris temperatura, immiſcenda quæ temperent, vt butyri plus, & plus olei roſacei, minus verò exſiccantium. In infantibus vincant axungiæ & butyrum. In robuſtis tertia aut quarta vnguenti pars ſit argentum viuum:in delicatioribus verò vix ſexta aut ſeptima:in infantibus vix octaua. In genere cõſtet vnguentum mollientibus,diſcutientibus,rarefacientibus,detergentibus,ſiccantibus, & argento viuo: quibus haud inutiliter admiſcentur medicamenta purgantia ad trahendas per poros ad cutem ex imo corpore ſuperfluitates. In quo genere excellunt agaricus, hermodactylus, cyclamen,pyrethrum,ariſtolochia,ſcilla,citra noxam.Interdum etiam bdellio,ammoniaco,turbit, & gummi partim mollientibus, partim humores attrahentibus vti licebit. Sunt qui ratione contagionis theriacam & mithridatium adijciunt.

Chi-

Chirurgi vtuntur linimentis Ioannis de Vigo. Nos vnguenta in hunc modum parare ſolemus. ℞ axungiæ porcinæ recentis & mundatæ lib. j. butyri recentis ſine ſale lib. ß. vnguenti de althæa, & martiati, theriacæ veteris añ vnc. ij. hermodactylorum, turbit, ariſtolochiæ rotundæ, tartari rubri, zingiberis añ drach. ij. myrrhæ, aloes, ſtyracis liquidæ, ladani añ vnc. ß. ſucci limonum & olei roſacei añ vnc. ij. olei chamæmelini, lumbricorum, & terebinthinæ, aquæ vitæ, & olei laurini añ vnc. j. lithargyri drach. xv. argenti viui cum ſaliua exſtincti vnc. ix. ceræ quod ſatis: fiat vnguentum molle. Adhibui ego aliquando inunctiones ſine argento viuo, in huius locum cortices radicis cucumeris agreſtis, & ellebori vtriuſque, euphorbium, et ſimilia ſubſtituendo: ad penetrandum verò petroleum, aquam vitæ, oleum de terebinthina, oleum de lateribus, aliaſq; calidorum medicamẽtorum deſtillationes, quas haberem in promtu. Nec intelligere potui, qua in re præſtaret argentum viuum, cuius contactu ſæuiſsima ſymptomata relinquuntur, vt plus interdum periculi immineat à remedio, quàm à morbo. In ceteris, nihil eſt quod euidentem noxam inferre poſsit, cùm tamen medelam præſtent longè faciliori negotio, quàm argentum viuum. Sed quàm difficilè ſit ab imbutis ſemel opinionibus artifices diuellere, cõquerimur omnes, non ſolùm in his, verumetiã in plurimis alijs, quæ neque experientia, neque

ratione nituntur. Neque verò negare poſſumus mirabilem eſſe illius efficaciam, qui non nullos viderimus hoc morbo laborantes, ſola plantarũ pedum & volarum manuum inunctione, intacto reliquo corpore, copioſe deſudaſſe, pituitam è cerebro deieciſſe, et tandem ſanos euaſiſſe. Conſtabat autem inunctio multo argento viuo cum axungia porcina recente & oleo terebinthinæ ſubacto, adiectis etiam hermodactylis, ſulfure, ſucco bryoniæ, euphorbio, & aqua vitæ. Non eſt argenti viui penetratio & vis, quam impugnamus, ſed peſtilẽs malignitas morbo plerunq; longè grauior, quam vnà cum curationis beneficio imprimit & relinquit. Nam & neruos offendit, cerebrum mirum in modum debilitat, & quod peßimum eſt, corpus ſubingrediens oſſa perforat, & medullas inuadit, atq; in ipſis tam acerbos dolores excitat, vt plerunq; mors præferatur. Quod admonitione dignum viſum eſt, non ad penitus interdicendum eius vſum, ſed ad reprimendam multorum temeritatem & laſciuiam, qui in omni ætate, in omni ſexu, in omni temperatura, & aëris qualitate illo nec bene ſubacto nec correcto inconſideratißimè vtuntur. Sunt aliæ ſecuriores & minus moleſtæ curandi formæ: quæ ſi aliquando propter morbi ſymptomatumq; vehementiam parum efficaces videantur, non repugnabo, quin tunc ad mercurium confugias. Nam certum eſt quoſdam hoc vno remedio curari, ceteris ne quidem ad leuia

ſymptomata conferentibus. Quod tamen adeò frequens non eſt, vt ad vnam crepidam calceandos pedes omnes nos allicere debeat.

Secundus modus cum Ceratis, & Emplaſtris.

HIC modus non diſtat à priori, niſi forma. Nam medicamenta hîc mollientia, tergentia, ſiccantia, rarefacientia, diſcutientia eſſe debent, adiecto argento viuo, aut cinnabari, aut ſublimato: quibus etiam vtiliter admiſcentur, quæ humores ad cutem attrahunt. Ex his fiunt emplaſtra partium, quibus admoueri debent forma. Quippe ſpina ſecundum longitudinem & latitudinem ſuam his veſtiri debet, necnon brachia & tibiæ: vnde poſtulat res ipſa, vt emplaſtra & cerata eaſdem longitudines & latitudines impleant. Hoc modo tectum corpus, externum aërem non admittat, propter erumpentes ſudores, & ſputum in ore, coaceruatum. Renouentur autem emplaſtra tertio quoque die, decem dies curationi concedendo. Ceſſandum tũc, cùm poſt multam ſputi eductionem gingiuæ putreſcere & vlcerari incipient. Emplaſtra autem in hunc modum componantur. ℞ emplaſtri diachylon magni, emplaſtri de ranis añ vnc. viij. triapharmaci vnc. quatuor, olei de lateribus, olei de ſpica, aquæ vitæ, theriacæ, maſtiches, thuris, ſtyracis liquidæ, añ vnc. j. myrrhæ, aloes, lada-

ladani, ammoniaci, ſagapeni, bdellij, galbani añ vnc.ß. rad. iridis, ariſtolochiarum, hermodactylorum, baccarum lauri, cyperi, añ drach. iij. argenti viui cum ſucco limonum exſtincti vnc. viij. cinnabaris vnc. ij. ſublimati vnc. ß. ceræ q. ſ. miſce & confice emplaſtrum. Si mauis ceratum, adde terebinthinam, & ceræ pluſculum: ſi ſparadrapum (ſic enim officinæ vocant emplaſtrum aut ceratum tenue in tela) liquefac omnia ad ignem, &, cùm infrigidari cœperint, miſce argentum viuum, ſublimatum, & cinnabarim, & moue longo tempore cum virga ferrea: poſteà intinctis, vt moris eſt, linteolis fac ſparadrapum. In calidioribus corporum temperaturis aut temporibus, addes ſuccos portulacæ et ſemperuiui, ſuccum granatorum, vnguentum roſatum, & ſimilia, exigua copia, ne ab emplaſtri aut cerati forma recedas. Vidi ego multos, qui tecto huiuſmodi emplaſtris corpore, toto curationis tẽpore interdiu per vrbem incedendo, motu ſudores procurarunt induti veſtibus pelliceis, ſuperinducto arctiſsimo cingulo, atq; in hunc modum curati fuerunt. Errant itaq; qui ſudores hîc minimè expectandos cenſent: ſponte enim erumpunt domi ſe continentibus, & in aëre calido verſantibus. Et reuera niſi ſudor eruperit, non prodeſt remedium.

Tertius modus cum Ablutionibus.

FIVNT etiam loturæ ex ſiccantibis, rareſacientibus, diſcutientibus, & mercurio ſublimato: quibus in loco calido ablui & perfricari ſolent omnes corporis partes, exceptis capite, pectore, ſtomacho, & ſub alis. Idq; diebus decem ſemel, bis, ter in die, pro ægrotãtis viribus, & ceteris circunſtantijs, quo tempore é cubiculo exire non permittitur. Putreſcunt hîc etiã gingiuæ & exulcerantur ſicut in præcedentibus, quod curationis finem indicat. Exemplum hoc eſto. ℞ aquarum iuæ arthriticæ, maioranæ, ſaluiæ, abſinthij, calamentæ, fumariæ añ lib. ß. aquarum feniculi, ſcabioſæ, betonicæ, roſmarini, inulæ añ vnc. iiij. vini albi optimi lib. j. mercurij ſublimati, vnc. iij. bulliant ſimul igne claro in vaſe vitreo, in modum aquæ hordei, & fiat inde lotura. In calidioribus temperaturis, vini & aquarum calidarum loco, vtendum omphacio, ſuccis limonum, & granatorum, aquis roſarum, portulacæ, fumariæ, plantaginis, cichorij, aſparagi: miſtis tamen plurimis diſcutientibus. Poſt ablutionem & perfrictionem ſudor in lecto procurandus, appoſitis iuxta pedes calentibus lapidibus. Neq; enim, quod moliuntur, agunt, qui ſudores non procurant.

Quartus modus cum Cinnabari.

QVARTO loco de ſuffitu cinnabaris dicendum, acerbiſſimo certé remedio, quo

prudentes & docti plerique Medici ad totum corpus vti nunquam auſi ſunt: ad certas autem partes, vt crura & brachia, cum vel ſphaceli adſunt, vel feræ gummoſitates, vel dolores, vel vlcera male morigerata præſtantiſsimum arbitrati ſunt. Ceterùm eo abſtinendum ſuadent: aut nonniſi corporibus athleticis adhibendum: quãquam & delicatis profuiſſe ſcimus. fit autem in hunc modum. Aeger in cubiculo clauſo in ſellula aut matella nudus collocatur, ſic vt tanquam ſub conopeo ſeu papilione totus pannis optimè circuntectus ſit, vt ne os quidem extet. Tunc accenſis carbonibus vritur cinnabaris cum thure & ceteris correctiuis, quo ſuffitu incaleſcit æger mirum in modum ac ſudat per horam integram ferè. Toties autem id tentandum donec, ſicuti in vnctionibus gingiuæ putreſcere, & os vlceribus affici, & animus deficere quodammodo cœperit. Inter ſudores ſi deficere videatur, permittes vt caput tantillum è pannis explicet, modò id ſæpè non faciat. Fit ſuffitus ſemel, bis, ter in die, pro anni ratione, ægrotantis viribus, & ceteris circunſtantijs. Ad euitandum animi deliquium impones prius epithema cordi ex pauco vino, aquis roſarum, meliſſæ, violarum, & puluere gemmarum, & margaritarum confectũ: & duos ouorum vitellos paulò antè ſuffitum offeres. Corrigunt autem cinnabarim thus, myrrha, aloe, ſtyrax, benzoin, gummi iuniperi, ladanum, lauri baccæ & folia, lignum Indicum, li-

gnum

gnum aloes, xylobalſamum, angelica, dictamnus, tormentilla, gentiana, calamus aromaticus, cyperus, ſchœnanthon, caryophylli, macis, crocus, & ſimilia. Adduntur non nunquam ad cooperandum & valenter agendum auripigmentum, ſandaracha Græcorum, pyrites, & euphorbiũ. Ex his paſtillos, quos trochiſcos vocant, & pulueres ſic cõficimus. ℞. cinnabaris vnc. ij. thuris, ligni aloes, myrrhæ, ladani añ vnc. ß. baccarum lauri vnc. j. aloes drach. iij. cum ſtacte formentur trochiſci. Vel, ℞. cinnabaris vnc. ij. auripigmenti vnc. j. marchazitæ, ſic pyriten vocant, argenteæ drach. iij. gummi iuniperi, thuris, ladani añ vnc. ß. fiat puluis pro robuſtioribus. Delicatioribus verò ſic rectè conſules. ℞ cinnabaris vnc. ij. benzoi, gummi iuniperi, ligni aloes añ vnc. ß. calami aromatici, radicis gentianæ, cyperi, ſtyracis, calamentæ añ drach. ij. thuris, myrrhæ, aloes, dictamni añ drach. iij. cum theriaca formentur trochiſci. Si nimiam caliditatem verearis, addes ſemina acetoſæ, ſcariolæ, intubi, aut ſantalos, ebur, roſas, violas: vrantur drachmæ duæ, tres, quatuor pro morbi magnitudine, ægrotantis viribus, & temperatura, &c.

Quintus modus cum Ligno Indico.

LIGNI *Indici quæ hactenus ad nos peruenere genera ſic deſcribit Manardus. Primum quod Guaiacum vocat, dẽſius, grauius, craßius,*

ligni indici genus triplex

interiore parte nigricantius, exteriore ſubpallida, & veluti lineis quibuſdam ad fuſcum inclinantibus, in æquè diſtantes per longum interſecta. Alterius ad albius magis vergit exterior pars, neque eſt tam manifeſtis lineis diſtincta: nigrum tamen & ipſum colorē intrinſecus oſtēdit, ſed minore orbe quàm præcedens. Tertium quod Sanctum præcipuè vocatur, tam intrinſecus, quàm extrinſecus albicantem colorem præ ſe fert, exilibusq; valdè lineis eius diſtinguitur longitudo. Hæc ille epiſt. lib. XVII. vbi primum imbecillius agnoſcit, & ebenum Indicum eſſe putat: nec ab eo ſecundum niſi fortè natalibus differre. Tertium autem valentius eſſe oſtendit, quoniam acrius & odoratius. Præterea decoctum huius adſpectu turpius, et guſtu inſuauius, & ſtomacho minùs gratum: vt ea de cauſſa cōſueuerit per dies circiter decem primo illo ceu faciliore vti, vt natura aſſuefacta, Sanctū, quod potentius eſt, melius ferat. Si tu tamen officinas & mercatores adieris, tam confuſas inuenies apud eos haſce differentias, vt quid ſit Lignum Sanctum, quid Guaiacum monſtrantibus illis diſcernere nequeas. Primum enim genus plerique pro Ligno Sancto, & tertiū pro Guaiaco oſtētāt. In quem errorem etiam incidiſſe cōſtat ſcriptores quamplurimos. Sunt enim qui quod ipſi lignum ſanctum vocant, fuſcum & flauum eligendum cenſent: quos colores primo & ſecundo generi attribuit Manardus. Sunt qui Guaia-

ligni optimum

cum

eum albicantem deſcribunt, & ceteris præferunt. Sed poſthabita nomenclaturarũ ambiguitate, de rebus ipſis ſic ſtatuamus. Tria illa genera Pudendagræ conuenire. præſtare acrius & odoratius. Minus acre & minus odoratum, minùs calfacere, nec adeò ſiccare. Præſtantius illud calidis ſiccisq; temperaturis minùs conuenire, ceteris magis prodeſſe. Sed præparationis modus quis ſit, nunc dicamus. Lima ex ligno, & cortice eius (neque enim vt olim abijciendus cortex) ſcobes fiunt: non inciſione, neque contuſione. Scobis libra vna 24. horis infunditur in octo decē vel duodecim libris aquæ, in olla ſexdecim librarum capaci: fit poſteà decoctio lento ac claro igne, nunc ad tertiæ, nunc ad mediæ partis conſumtionem, collecta diligenter ſpuma, & ad vſus ſuos reſeruata. Colatur hoc decoctum, & hoc eſt quod primum vocant, quo in procurandis mouendisq; ſudoribus, & delendo morbo potiſſimùm vtimur. Longiore autem decoctione, & pauciori aqua magis ſiccans, calefaciens, attenuans redditur: ſic vt copioſiore aqua, & breuiori decoctione bilioſis ſiccisq; temperaturis magis conueniat. Secundarium decoctum ſic fit. In relictas ex primo decocto ſcobes proijce ſicut ante feciſti, octo decem vel duodecim libras aquæ, & coque ad quartæ partis conſumtionem. Hoc percolato in prandio & cœna primis temporibus vtebantur vini loco, atq; eo adhuc in calidis temperaturis & temporibus

ligni præparatio

secunda ligni decoctio ... paradj modus

vtimur, nunc ſimplici, nunc cum ſaccharo, aut cum melle communi, aut roſaceo confecto. Sunt tamen qui huius loco decoctum parant ex nouo & crudo Ligno, & non ex eo quod primæ decoctioni ſeruiuit. Sumunt autem Ligni in craßiuſculas partes diſſecti partem vnam, & aquæ vigecuplam, mundoq; vaſe, vehementioreq; ſed claro igne coquũt, donec quarta pars aquæ tantùm conſumta ſit. Hodie & primum & ſecundum cum vino fit, & plurimùm confert, præterquàm in biliosis & calidis temperaturis, ætatibus, & temporibus: in quibus præſtat aqua. Qui conſuetudini condonant aliquid, propinant vtrunque decoctum ex aqua paratum, cum tertia, quarta, aut quinta parte vini, in quo diu ſuper prunas ſteterint ramenta Ligni abſque ebullitione. Sed primi, ſiue cum vino ſiue cum aqua fiat, ſpuma diligenter colligenda eſt. Hac enim illinenda ſunt vlcera, calloſitates, puſtulæ, & loca dolentia. Spumæ loco vtuntur aliqui ramentis Ligni, in vino antiquo & oleo veteri coctis. Præſtat oleum ex Ligno ipſo, vel ex baccis lauri, aut iuniperi per chymiſtarum deſcenſorium extractum. Sed redeamus ad decocta. Aegro in loco calido, qui nec tranſpiret, conſtituto, datur mâne in lecto primarij illius decocti lib. ß. aut vnc. viij. à quo potu quieſcit adhuc horas tres exſpectans ſudorem, nec ante horas quinq; exhibetur prandium. A prandio horis ſex datur rurſus eiuſdem decocti lib. ß. aut paulò minùs, et

poſt

ligni decoctū cum vino quibꝫ cōfert

spume usus

Doris primi decocti ...

prādij hora

poſt horas quatuor permittitur cœna. Idq́; triginta diebus faciẽdum plerunque etiam quadraginta. Non nullis tamen ſatis ſunt viginti dies, præſertim quando bis in die ſumitur decoctum. Sunt enim qui hoc ferre non poſſunt, quibus vix ſatisfaciunt triginta. Eſt præterea morbi magnitudo, ſymptomatum vehementia, & humida frigidaq́; corporis aut tẽporis conſtitutio, quæ ſæpe cum omni diligentia plures dies requirunt. Interim ſi venter penitus retinetur, ſingulo aut tertio quoque die infundendus erit clyſter ex mulſa, oleo, & caſsia: aut ex eiuſdem Ligni decocto, & caſsia, cum melle roſato, & oleo aliquo conueniente. Præterea ſingula quaq́; ſeptimana purgandi erunt humores, cõtinuo vſu medicamenti attenuantis, ſiccantis, tergentis, Ligni inquam, moti, qui propter lentorem ac ingenitam craßitiem in ſudores conuerti non potuerunt. His autem educendis ſufficient caßia fiſtula, catholicon, diaprunon ſimplex, manna, polypodium, ſena, adiectis interdum rhabarbari aut agarici portiunculis. Valentioribus vtendum nõ eſt, ne ſudores auertas, aut naturam in varia diſtrahas, eamq́; debilites. Sunt qui die purgationis ſudores à prandio mouere recuſant, niſi robuſtus ſit æger. Qui ſemel tantùm in die decoctum bibunt, ſolent à prandio è cubiculo exire, & aperto aëri ſe committere, magno errore & periculo pleno. Tutius eſt non exire donec curatio completa fuerit. Quod ad victum atti-

Victus

net, primis temporibus tantùm cibi exhibebatur, quo vix ſeruaretur vita: panis inquam vnciæ tres, vel ad ſummum quatuor, & carnis pullinæ aſſæ vnciæ duæ, vuarum paſſarũ vncia vna, vino prorſus abſtinebant: cuius loco vtebantur ſecundario Ligni decocto aut ſimplici, aut cum ſaccharo vel melle confecto. Nunc cibos bene conficientibus paulò maior conceditur carnium & panis quantitas: longè minor tamen quàm cũ ſalubriter degerent. vinum permittitur album, tenue, aquoſum. Interdum etiam cum vino Lignum ipſum decoquitur. Interdum infunditur tantùm, non etiam decoquitur: ſed in modum nectarei vini, quod Hippocraticum appellant, per pannum guttatim percolatur infuſio, adiecta nõ nunquam ſuauitatis gratia cinnamomi portiuncula. Plerunque etiam aqua decoctionis Ligni propinatur in prandio, & cœna, cum tertia, quarta, aut quinta parte vini. Sed vini vſum in calidis temperaturis non probamus. Huius loco in cibatu vti licebit dilutiore aquamulſa, adiecto ſi lubet exiguo cinnamomo: aut hydroſaccharo, vel oxymelite: aut ſyrupo acetoſo cum aqua cocta: aut ſecundario Ligni decocto, vel ſimplici vel ſaccharato. Totum autem hoc remedij genus ſi cum ceteris cõferas, inuenies promptum, facile, minimè laborioſum, noxa carens, robuſtioribus & delicatioribus ſatisfaciens, contagionis ſeminaria abſumens, efficaciſſimum etiã tam in recidiuis & in veteri, quam nouo morbo

Vini uarius propinandi modus

Vini usus q[ui]b[us] no[n] conuenit

ligni loco [illegible] præstat medicamentis

Hiſpanico. Decoctum autem illud primum nunc cum ſolo Ligno, nunc, quidquid dicat Antonius Gallus, adiectis hermodactylis, agarico, cyclamino, ariſtolochia, rhapontico, polipodio, ſena, thymo, epithymo, & ſimilibus parabis: non tam purgationis gratia, quàm attractionis humoris, qui in ſudores conuerti debet. Neq; enim in ſudores reſolui poterunt humores, qui in remotis partibus & profundo corporis hærent, niſi medicamento auellantur atq; ad conuenientia loca trahantur. Auulſi autem attractiq; attenuantur vi ligni, aut toti aut tenuior eorum pars. Craſſior verò & ſudoribus inepta ſeptimo quoque die purgante medicamento, vt diximus, educenda relinquitur. Sed proportionis exacta hic habenda eſt ratio, ne plus quàm ad trahendos, qui in ſudorem abeant, humores opus eſt purgantiũ medicamentorum admiſceatur, ne forté natura maiore attracti humoris copia grauata, poſthabitis ſudoribus tota ſe ad ventris deiectionem conferat. Sæpe etiam addenda ſunt, quæ partes magis affectas reſpiciant, vt ad eas medicamenti vis promtiùs perducatur. Sic affecto capite ſtœchadem, & betonicam adijcimus: affecto ſtomacho, mentam, & galangam: patientibus articulis iuam arthriticam, hermodactylos, hypericũ, ſaluiam: & ſic in ceteris. Pueri & adoleſcentuli eadem fermé ratione curantur, niſi quod adeò efficacia remedia nõ requirũt. Tutò illis propinare poteris ſecundariũ decoctũ, aut aliud quod

huius loco ex crudo ligno præparari diximus: aut aquam quæ ex primo decocto per cucurbitam vitream impoſito capitello lento igne deſtillauerit Effluet autem aqua puriſsima, iuuantiſſima, & bibi non ingrata: ſed quæ ætate florentibus & prouectioribus non ſatisfaciat. Dantur vnciæ tres, quatuor, quinq;, ſex pro varia ætate, temperatura, natura morbi, & ceteris circunſtantijs.

Quæ ſucceſſerunt Ligno Indico.

SVBSTITVTA ſunt ligno Indico, quædam exotica auri prætium æquantia, quædam etiã familiaria ac domeſtica, exoticis quidem minùs celebria, ſed vt facilitate, ſic facultatibus præſtantiora. Huius generis ſunt ramenta iuniperi, fraxini, citri, cupreſsi, tedæ, terebinthi, cedri, ebeni: & radices perſonatæ, tormentillæ, iridis, hippolapathi, rhapontici veri, inulæ, ariſtolochiarum centaurij vtriuſq;, ſcordij, dictamni, aſari, aſphodeli, gentianæ, coſti, galangæ, cannarum noſtratium, cũ calamo aromatico, & ſchœnantho: adde ſambuci & capparum cortices, caſſiam ligneam, chamædryn, ſpicam noſtram, abſinthium, aiugã, pulegium, ſerpyllum, calamenthã, nepetam, hypericum, thymum, hyſſopum, carduum benedictum, caryophyllatam, morſum diaboli, &c. Exotica inſignibus titulis ac ſtrenuis commendationibus nobilitata, ſunt radix cyna-

rum, Sarza parilia, quæ & Sparta. Quibus acceßit apij radix: quæ quod carißimè vêneat exotica credita eſt, cùm tamen in multis Galliæ locis abundet. Singula quomodo præparari ac miniſtrari debeant, nunc dicamus, ſumto à radice cynarum exordio.

De Chyna.

RADIX Cynarum, quam Chynã & Achynnam vocant, Hiſpanorum nauigationibus ex India, aut locis nuper reperti orbis aduehitur ſicca & arida, fungoſa ſubſtantia, colore inſtar galãgæ aut acori vulgaris rubeſcente, corrupto deniq; inſipidoq́; illi acoro haud dißimilis, ſi molem demas & duritiem. Seligitur vt ceteræ radices, pondere præſtans, & quantum aridißima ſua fert natura ſucculẽta, minusq́; teredine, carie ac putredine infecta. Inciditur per tranſuerſum in aſſulas tenues, rotundas, quarum vncia vna poſt. 24. horarum infuſionem, décoquitur lento igne in libris duodecim aquæ, ad tertiæ partis conſumtionem, in vaſe terreo librarum ſexdecim capaci. Alij decoquunt vnciam vnam in ducentis aquæ vncijs donec fermè ad 65. aut 70. redeant, intecto ſemper vaſe ne fumus exeat. Inde ab igne detractum vas proximum ignĩ conſtituitur, circumimpoſitis pannis, ne vel quid fumi exire poßit, vel repentè refrigerari. Datur decocti adhuc calentis libra vna in aurora

bibenda, quibuſdam etiam vnc. 14. reliquum ſeruatur loco vini potandum. fit decoctum diebus ſingulis eodem modo: aſſeruatum enim aceſcit. Duas vel tres horas ſudorem in lecto exſpectare oportet: deterſo mox ſudore ſurgere permittitur, modò aperto aëri non exponatur. quod poſt dies ſeptem conceditur. Purgans decoctum reddit dimidia radicis apij drachma. Dantur curationi dies. 24. ſic vt. 24. vncijs radicis tota curatio compleatur. A quo tempore prædictæ aſſulæ, quæ decoctionem ſuſtinuerunt inſolatæ ac deſiccatæ conciduntur in minutiora fruſta, decoquunturq́; vnciæ duæ in libris duodecim aquæ ad tertiæ partis conſumtionem, propinatur percolata hæc aqua octo decémve diebus ſequentibus, negotia omnia liberé agente ægro. Extrinſecùs fouentur vlcera & partes affectæ linteis in primo decocto infuſis. Prohibetur Venus, quæq́; hanc ſolicitãt externa omnia: quòd remedium hoc Venerem mirũ in modũ ſtimulet. Abſtinet æger à lacte, caſeo, aceto, piſcibus, cibisq́; omnibus acribus, ſalſis, acutis, acidis, amaris: vtitur pane ac pulli carne elixata bis in die: à cibo autem melle, cydoniato, dulciarijsq́; omnibus, quæ ſub conſeruarum nomine in officinis aſſeruantur. Poſt 14. diem pulli aßi cõceduntur: vino, niſi vires deijciantur, in totum abſtinendum. Tenuis quantùm fieri poterit victus adhibendus. Purgandum & in medio curationis et in fine. Primis ſeptem diebus mouebuntur dolo-

res in partibus magis affectis, intendenturq́; vſque ad quintumdecimum: à quo tempore deſicientibus ſenſim doloribus perficictur curatio. Impinguat ea vtentes hæc radix, ac ſudores plùs quàm credi poßit prouocat & exſiccat. Italis medicis præſtantiſſima: Veſalio inſipida, odoris expers, in tenuandis, ſiccandisq́; corporibus, & ſudoribus prouocandis ligno Indico inferior. Incredibilis efficaciæ argumentũ proferunt, quòd primò, vel ſepties, vel etiam plùs quàm decies cocta vim prebet egregij medicamenti: et aquã, vt pulli ius, efficit, & perexigua eius portio in magna quantitate aquæ incocta (incoquitur enim illius vncia vna in ducẽtis ferè vncijs aquæ) vim ſuam efficaciter impartitur.

De Sparta Parilla.

SPARTA Parilla *quæ & Sarza Parilia, Luẽ Hiſpanicam plus iuuare creditur, quàm cyna, aut Lignum Sanctum. Indica radix eſt, tenuis, ac ſubcrocei coloris ad cinereum vergentis, glycyrrhizæ tenuiſſimæ non abſimilis, rugoſa cum ſicca eſt, guſtu ſubamaro, odore vix perceptibili. Inciditur in tenues aſſulas, quarum vncia vna in libris duabus aquæ decoquitur ad tertiæ aut mediæ partis conſumtionem, redditq́; turbulentam aquam ad vini rubri colorem accedentem, cum odore quaſi graui, & non leui amaritudine. Dantur vnciæ ſex in ſingulos dies bene mâne:*

ne:tantundem horis ante cœnam tribus:tum cum cibo quantùm volet. Contegitur pannis ab aſſumto potu æger, ac copioſè ſudat. Adhibetur hoc cum tenui victu, qualem in Ligno Indico deſcripſimus, per quadraginta dies, decimo quoque die craßiores humores purgante medicamento ſequeſtrando. vlcera ac loca dolentia fouentur linteis in dicta aqua madefactis. Quod autem poſt ſudorem liberum ad ſolita exercitia & neceſſaria negotia exitum permittunt, non probo.

De Apio.

Dioſc. lib. 4. ca. 170 APII radix inſipida ſatis, atq; inodora, vno aut altero curationis euentu tam celebris facta eſt, vt ſepoſitis iam rebus Indicis abſolutißimi remedij munia omnia complere poſſe exiſtimetur: humores inquam attenuare & tergere validè, ſudores efficaciter mouere, ſiccare, & Hiſpanicam hanc hydram nulla, ſi cum ceteris conferas, moleſtia ad perfectam curationem ducere. Quod facilè ſibi perſuaderunt, qui aut rerum nouitate admirabiles videri volunt, aut opulenta radicis mercatura diuites euadere cupiũt. Nos eam neque reſpuimus, neque, experimento edocti, tãti facimus, vt dignam exiſtimemus quæ cum ſolo Ligno Indico facultatibus omnibus cõferri poßit. Id, præter experientiam, ſatis declarant, quæ guſtu in vtroq; deprehenduntur, qualita-

ſitates. Præparationis modus, ab iis, quæ in præcedẽtibus capitibus tradita ſunt, nõ variat. Scinditur enim radix in tenues aſſulas, quæ poſtquàm diem integrum in aqua maduerint decoquuntur, ac miniſtrantur eadem omnino forma, qua Spartaparilla. Nec proportionis aquæ ad aſſulas, aut modi decoquendi, aut vtendi diuerſa eſt ratio. victus idem ferè qui in ligno Indico præſcribitur. Cetera curationi per ſpartam correſpondent.

De Iunipero, noſtratibusque remedijs.

ELICIVNTVR ramenta ex Iunipero ſicut ex ligno Indico. Infunditur libra vna in octo decem, vel duodecim libris aquæ, & poſteà decoquitur ad tertiæ aut mediæ partis conſumtionem, collecta diligẽnter ſpuma, & ad fouendas tuberoſitates, diſcutiendos dolores, perſanandaq́; vlcera reſeruata. Propinatur primi decocti lib.ß. aut vnc. viij. in lecto mâne, & ante cœnam, ſicut in ligno Indico diximus: ſeruaturq́; eadem victus ratio. Idem effecerunt aliqui cum ramentis fraxini, citri, cupreßi, familiariumq́; aliorum: nulla à præſcripto ligni Indici mutata forma. Nec eſt quod te deterreat Dioſcorides, qui ramenta iuniperi & fraxini lethalia eſſe tradidit. Tutò enim ea in decoctis ſumi compertum eſt. Radices perſonatæ, gentianæ, aſari, tormentillæ, cannarum noſtratium, ceterasq́;, præparabis

bis ac miniſtrabis ſicut ſpartam, & apium. Chamædryn, ſpicam noſtram, aiugam, ſerpyllum, herbasq́; alias ad inſtitutum noſtrum facientes, virides ſiccásve concides, & infundes in quantitate aquæ, quæ perficiendæ decoctioni conuenire videbitur. Cetera omnia ex præſcripto ligni Indici petes.

Sextus modus cum Liquoribus Deſtillatis.

AQVAS *Philoſophicas, ſic enim ſtillatitios liquores vocant, introduxerunt chymiſtæ, ſiccantia, tergentia, attenuantia, rarefacientia medicamenta per cucurbitam vitream impoſito capitello deſtillantes, non igne balnei mariæ, vt pote tepidiore, & ad eliciendos interiores ſuccos parum efficaci: ſed prunarum ardore, cinerũ & arenæ circumpoſitione vehementiore reddito. Quo artificio igneas planè medicamenti facultates elici neceſſe eſt, calidis temperaturis et ætate florentibus valde pernicioſas. Huiuſmodi eſt hoc. ℞. decoctionis Ligni Indici lib. iiij. vini albi puriſsimi lib. j. trochiſcorum de vipera vnc. j. ramentorum ligni ſancti & corticis eiuſdem añ vnc. ij. calami aromatici, radicis aſari, hermodactylorum, polipodij, agarici, cinnamomi añ drach. vj. trita madeant in vino & decoquito per diem integrum. poſteà deſtillentur, adaucto, vt decet, paulatim igne. Colliges ſeparatim*

ratim tres liquores vt colore ſic viribus differentes. Primus enim aqueus eſt, vltimus igneus, medius extremorum particeps. Dentur permiſtorum æquè omnium vnc. iiij. ſingulis diebus quinque horis ante prandium, & exſpectetur ſudor in lecto: poſt prandium ſatis erunt vnc. iij. ſex horis à cibo, ſic vt ante quatuor horas non cœnet. Vlcera, puſtulas, tumores, & loca dolentia ſanabis inuncta ſecundo aut tertio liquore: hunc cum primo contemperando, vbi caliditatis exceſſus metum fecerit. Victus ſit boni ſucci, facilis concoctionis, minimè excrementitius, tenuis potiùs quàm plenus: minùs tamen quàm in ceteris tenuis. finis curationis in trigeſimo die conſtituitur: non neglectis decimo quoque die purgationibus. Empyrici iuxta doctrinam Raymũdi Lullij, quinta eſſentia ex vino aut alijs rebus extracta vtuntur, diſſoluentes in ea ramenta ligni Indici, radicem apij, calàmum aromaticum, ſcobem iuniperi, ceteraq; ſudorifica. Deſtillantur etiam decocta Ligni Indici & ſimilia, et laborantibus infantibus & adoleſcentulis propinatur aqua loco primarij decocti: prouectioribus etiam loco ſecundarij vtiliter concedi poteſt. Sunt qui affirment cinnamomum cum decocto Ligni Indici deſtillatum, in ducendis vrinis & mouendis ſudoribus nulli remedio cedere.

Septimus curandi modus cum Purgationibus.

Quod

QVOD alij ſudoribus moliuntur, id purgationibus præſtare conantur, qui plus humorum vna purgatione excerni vident, quàm multis deſudationibus. Purgationes autem hîc intelligimus eas, quæ medicamentis per aluum fiunt euacuationes. Cuiuſmodi infinitas propemodum formas apud eos, qui hanc materiam tractandam ſuſceperunt, comperies. Sunt enim qui ſyrupos & decocta præparant, ſunt qui diuerſi generis bolos, potiones, catapotia concinnãt, ſunt qui varias cum vino & aquis miſturas conficiunt. Quibus partim ratione, partim experientia per nos comprobatis, inuenimus tandem multa in illis aut ſuperabundare, aut penitus deſiderari. Quæ cauſſa fuit vt nos aliquid noſtro marte efficere tentauerimus, quod amicis commodo & vſui eſſe poſſet. Inter cetera autẽ ſuauiſsimum, ac præſtantiſsimum apozema hoc illis præſcripſimus. ℞ rad. polipodij & corticis Ligni Indici añ vnc. j. paſſularum purgatarum & tamar Indorum añ drach. x. prunorũ Damaſcenorũ paria. vij. corticis mediani ſambuci, radicis aſari, glycyrrhizæ añ vnc. ß. ſeminis cartami contuſi, ſenæ, thymi, epithymi añ drach. vj. hermodactylorum drach. iij. zingiberis drach. j. ß. florum ſtœchadis & geniſtæ añ p. j. fiat decoctio in aqua iuſtæ quantitatis ad tertiæ partis conſumtionem. Poſteà adde ſucci fumariæ, ſucci roſarum recentium, & ſucci radicis iridis omnium depuratorũ añ vnc. iij. cinnamomi vnc.

ß. ca-

ß.caryophyllorum drach. j. ß. bulliant adhuc leuiter hæc omnia ſimul, & tandem addito ſaccharo fiat apozema pro tribus aut quatuor diebus. Deficientibus roſarum & fumariæ ſuccis, ſubſtituo ſuccos bugloßi & boraginis: interdum etiam ſyrupos de fumoterræ, de epithymo, de cichorio cum rhabarbaro, roſatum ſolutiuum, et ſimiles. Vincente bile addo rhabarbarum, et myrobalanos citrinos. Excedente pituita, & in articulorum doloribus, agaricum, pyrethrum turbith, & ariſtolochias. Apparentibus craſſæ atq; atræ bilis ſignis, decoquo leuiter ellebori nigri drachmas duas. Vtor etiam aliquando ſuccis radicis ebuli, bryoniæ, cyclamini, centaurij, ſambuci, aſphodeli, lupuli. Sunt qui myrobalanos omnes adijciunt: quorum tamen adſtrictionem vi purgatrici iunctam non probo, niſi exigua quantitate ceteris commiſceantur. Alij ziziphа, myxa, carycas, eupatorium Meſuæ, agrimoniam officinarum, capillares herbas, ſcabioſam, hordeum, ceteraq; apparantia magis quàm expurgantia confundunt. quibus, niſi quid ea certa cauſſa poſtulet, abſtinere ſoleo: ne fortè, quod in varia miſtura accidere ſolet, remittant vires aliorum medicamentorum. Nam reuera quidquid miſcueris, quod aut humores non purget, vel medicamenta non ducat aut corrigat, ſuperfluum id omne atque inutile cenſendum eſt. Neque enim hîc quid aliud procuramus, quàm ſanguinem à putridis, ſalſis, ſeroſis, & aduſtis hu-

humoribus vindicare, & ſuperfluitates è toto corpore expellere. Sed redeamus ad rem. Damus apozema ſingula hebdomada tribus aut quatuor diebus continuis in aurora: ſic vt quatuor aut quinque hebdomadis tota curatio compleatur. Ceteris diebus, quibus id non bibitur, vtitur æger remedijs ad octauam intentionem facientibus, nimirùm infectionis ac contagionis ſeminaria conſumentibus: De quibus dicemus ſuo loco. Præterea nihil agitur: ſeruatur tantùm victus ratio in principio libri tradita. Poſt prandium exire, & per vrbem incedere permittitur: modò tranquillus & ſerenus ſit aër. Diebus quibus ſola remedia octauæ intentionis vſurpantur exire licebit etiam matutino tempore. Quo pacto nō ſolùm blanda ac facilis, verumetiam ſecura & ſecreta promittitur curatio. Hoc remedio neque gingiuæ putreſcunt, neq; os exulceratur. Lyenteriæ tamen aut dyſenteriæ initium quoddam aliquando ſuperuenit, quando immodicè purgatur æger. Quibus malis ſic occurrimus. Apparentibus inteſtinorum ramētis, damus tribus diebus continuis lactis chalybati, aut exſtinctione ignitorum lapillorum cocti cyathum vnum quatuor horis ante cibum: & octo diebus interdicimus ei purgante omni medicamento: ventrem etiam extrinſecus fouemus oleo ex glandibus expreſſo, aut cotoneorum vel myrtino. Aliquando inijcimus clyſterem adſtringentem ex libra vna aquæ chalybatæ, & ſemilibra olei cotoneorum

vel

vel myrtini: vel ſolo lacte chalybato. Quæ remedia in lyenteria etiam præſtantiſsima eſſe cõſtat. Quibus autem lac minùs conuenire videtur, ceterorum adſtringentium & glutinantium vſum adhibeo. his nullo negotio curantur, qui ex immodicis purgationibus in dictas affectiones incidunt: ſic, vt tranſactis octo diebus, eodem apozemate tutò vti poſsint Hoc remedio conſumuntur dolores, vlcera perſanantur, reſoluuntur citra inunctionem puſtulæ, gummoſitates, nodi: ſic vt neque topycis remedijs, neque chirurgiæ locus vllus relinquatur. Noui ego, qui idem effecerunt decocto bugloſsi triginta diebus vtentes, & ſeptimo quoq; die ſuperfluitates expurgantes cum caſsia nunc ſola, nunc adiecta confectione hamech. Alij abſinthij & mercurialis decocto vſi ſunt. Alij bis aut ter in hebdomada purgationibus vtentes triceſimo die ſanitati reſtituti ſunt. Illas autem nunc cum caſsia, manna, diapruno, catholico, ſena, epithymo adhibebant: nunc cum catapotijs ex aloë & ſpeciebus aromaticis: aut ex aloë, rhabarbaro, agarico, lapide lazuli, elaterio, cum vino infuſionis vel decoctionis epithymi aut ellebori nigri globulos conformantes. Nos hoc electario aliquando vſi ſumus. ℞ carycarum pinguium decorticatarum, ſeminis cartami mundati, hermodactylorum, zingiberis, agarici, ſeminum nigellæ et caſſuthæ an̄ drach. ij. ſenæ et epithymi an̄ drach. iij. bdellij, rhabarbari, turbith electi,

lapidis lazuli abluti & præparati, myrobalanorum citrinarum & Indarum añ drach. j. tartari rubri drach. j. ß. diacrydij, maſtiches, ſeminis aniſi, cinnamomi añ drach. ß. ſyrupi roſati ſolutiui, aut mellis roſati q. ſ. miſce & confice electuarium liquidum. Sunt qui pilulas mercuriales extollunt, dantq́; vnam ciceris magnitudine ſemel aut bis in hebdomada. Sed crudeliter purgant, &, niſi caueris, interimunt. Eas autem ſic præparant. Maceratur puluis mercurialis quem præcipitatum vocant, in aquis cichorij, bugloſſi, ſcabioſæ. poſt. 24. horas poſito ſuper prunas vaſe in vaporem reſoluuntur aquæ, & ſiccus relinquitur puluis. Miſcetur hîc cum ſpeciebus aromatici roſati, et diamargariit frigidi, & cum theriaca aut mithridatio formantur pilulæ magnitudine cicerum. Sunt qui verẽtur puluerẽ & purum hydrargyrum cum ſale aceto & ſaluia exſtinctum, tanquàm minùs noxium, præferunt. Atque hi corrigendæ malignitatis gratia ſaluiam ipſam, atque aromatica adijciunt: & ne venenum hoc ſeuerius in corpus agat, venenum aliud adiungunt, nempe diacrydion: vt cum eo pugnet, pugnandoq́; commoriantur aut ſaltem miteſcant venenoſæ facultates. exemplo aconiti, cuius ea eſſe natura creditur, vt hominem occidat, niſi inuenerit quod in homine perimat: cũ eo ſolo colluctatur, velut pari intus inuento: ſola hæc pugna eſt, cùm venenum in viſceribus repererit. mirumq́;, inquit Plinius, exitialia per ſe

ambo

ambo cùm fuerint, duo venena in homine commo riuntur, vt homo ſuperſit & cùm fata volunt bina venena iuuant, inquit Auſonius in epigrammate vxoris, quæ virum agento viuo & aconito interimere volens, pugnantibus inter ſe venenis, & per ſeceſſum labentibus ſeruauit. Quo exemplo moueri poſſumus, vt credamus argenti viui lethiferam vim commori, aut ſaltem mitigari, cùm venenum aliud, cum quo pugnet, in viſceribus repererit: vt optima ratione facere videantur qui diacrydion, aut aliud quod pari natura cùm illo certet, permiſcent & adiungũt. Hoc remedium in veteri Pudendagra, in feris gummoſitatibus, & ſordidis vlceribus, & elephantico ferè habitu non nullis mirabiliter profuiſſe ſcio. Et ne quis nouum eſſe putet argentum viuũ ingerere, audiat Paulum Aeginetam lib. VII. referentem colicis & ileoſis propinari combuſtũ, & in cinerem redactum. Quod ex recentioribus & barbaris ſcriptoribus plurimos feciſſe conſtat. Ruſtici cataputiæ, cartami, & nigellæ grana in doliolum vini conijciunt, & huius vini potu aluum ſubducunt. Quidam mitiùs agunt, folia cataputiæ decoquentes, & decocto viginti aut triginta diebus vtentes. Quo remedio nõ ruſticos ſolùm, ſed delicatas etiam inualidasq; mulierculas perſanatas fuiſſe ſcio, nullo alio neq; interno neq; locali adhibito præſidio. Laudatur etiam in his caſibus vinum elleborite in hunc modum confectum. Menſe Martio putatis vitibus

fiant ſcrobes ſatis profundæ iuxta vitium radices: impleantur elleboro viridi multo, contuſo, admiſta terra: ex eo vitis alimẽtum ſumens, producet vuas vim purgatricem habentes. Nec vinum vllo modo verendũ: purgabit enim ſine moleſtia, & proderit. Licebit etiam polipodium, ſenam, epithymum, aſarum, hermodactylum, cartamum, agaricum, cum aromaticis per vindemiã in cadum muſto plenum inijcere, vt vnà cum muſto decoctionem patiantur: ſed decimo quoque die permutanda erunt, donec muſtum bullire ceſſauerit. Sunt qui Lignum Indicum, polipodium, ſenam, hermodactylum in vino infundunt, diſpertitáq; in tres portiones quantitate, partes duas crudas doliolo recondunt, tertium decoquunt, feruentemq́; in doliolum conijciunt, obturatoq; oſculo totam ſubſtantiam feruere ſinunt. Chymiſtæ in aquam vitæ crebris deſtillationibus depuratam medicamenta purgantia infundunt, & expreſſo ſucco, additoq; ſaccharo humores eliciunt. Deſtillant etiam purgantes aquas plurimas, quas ob igneam caliditatem non probo.

Octauus modus ex prædictis omnibus Compoſitus.

PRIMIS *tribus diebus adhibentur inunctiones: octo ſequentibus decocta ſudorifica: repetuntur poſtea inunctiones, cuius loco plerũq; miniſtratur ſuffitus ex cinnabari. Tribus inde aut quatuor diebus propinantur apozemata ſo-*

lutiua.

lutiua. quibus totidem diebus aut paulò pluribus ſudores potionibus eliciuntur. Repetuntur deinceps apozemata, ſuccedunt decocta ſudorifica, vt curationem perficiant. Quibus ſi morbus nondum perfectè ſanatus fuerit, repetes inunctiones, ſubijcies apozemata, ac decocta ſudorifica prædicto ordine. Inunctionum loco Emplaſtra, Cerata, Loturas, Suffitus ex cinnabari ſubſtituere licebit. Victus adhibetur moderatè tenuis, attenuans, abſtergens, ſiccans, vt ſupradictum eſt. In hunc modum tractare conuenit eos, quos neque ſola inunctio, neque ſudorem prolicientes aquæ, neque ſuffitus ſimplex perſanare potuit.

Quę remedia, quibus perſonis, ætatibus, & temperaturis, magis minúsve conueniant.

QVICVNQVE diu ab officio abeſſe nõ poſſunt, vt ſerui, miniſtri, famuli: quiq; locum ſæpè mutare coguntur: qui citò, quæ tractant, negotia expedire volunt, longas medicationes non ferunt. Hos itaq; poſthabitis decoctis ſudorificis, & longis purgationibus, Vnguentis, Ceratis, Emplaſtris, Loturis, Cinnabaris ſuffitu intra paucos dies curare conueniet. Quos verò aut ſuperiorum, aut amicorum & vulgi fama tangit, non tam celeriter quàm ſecretè curabis: idq; ſeptimi modi purgationibus: aut ceratis, &

emplaſtris: quorum tamen nidore mouetur morbi ſuſpitio. Qui mollibus & delicatis corporibus præditi ſunt, decoctis ſudorificis aut apozemate noſtro ſolutiuo curari debent, fortes deſtillationes non admittunt. Inunctiones, emplaſtra, loturas, non facilè tolerant: ſuffitum ex cinnabari multò minùs. Pueri ſuffitum ſine noxa nō ferunt: cetera blandiùs admota non auerſantur. His ergo vnguenta paranda ſunt ex multo butyro recēti, pluribus axungijs quàm in alijs, paucioribus ſiccantibus, & pauco aut nullo ſi fieri poteſt, argento viuo. Primo decocto apozematis noſtri facilè & ſine moleſtia purgantur. Primum voco, quod ſuccos non recipit. Decocta ſudorifica facilè tolerant, præſertim deſtillata per cucurbitam vitream impoſito capitello. Aqua enim indè reſultat & ſalutaris & bibi non ingrata. quod in pueris in primis deſideratur. Ea etiam deſtillatione lactentes infantulos ſanabimus. Hos verò non purgabimus, niſi mollibus clyſteribus: niſi fortaſſe nutrix purgans medicamentum deuorare non recuſet. Sic enim medicamentoſo illo lacte vtens infantulus facilè & ſine moleſtia purgabitur. Caue ne fortes deſtillationes illis exhibeas. Interim victū nutrici inſtitues talem, qualem in principio deſcripſimus. Præterea purganda erit & ipſa, atque ijs, quæ contagioni reſiſtunt præſeruanda. Senibus eadē ferè, quæ pueris, conferenda ſunt remedia: aut ſi validiores ſint, eadem quæ mollibus & delica-

tis

tis corporibus. Plethoricis, & optimis temperaturis, quas ſanguineas vocant, conveniunt potiones ſudorificæ, & apozema noſtrum ſolutiuum. Suffitus, inunctiones, emplaſtra, ceteráq; ipſi quidem ferunt: non tamen citra noxã. Nam præter id quod argento viuo inſigniter læduntur, ex inunctionis caliditate hepar inflammari, & ſanguinem aduri contingit. Contemperanda ergo erunt illa cum butyro, oleo roſaceo, ceteriſq; refrigerantibus. Igneas deſtillationes his ne dederis. Bilioſis, calidis inquam, ſicciſq; temperaturis Ligni Indici primum decoctum propter caliditatem & ſiccitatem non confert, niſi cum pluſcula aqua fiat, & longiorem decoctionem non ſuſtineat. Sunt qui ſecundario decocto vti malint, vtpote minus calefaciente, nec adeò ſiccante. His validæ deſtillationes non proſunt. Inunctiones verò, loturæ, emplaſtra permoleſta ſunt, nec periculo vacant, cùm ob virium reſolutionem, tum ob venoſi generis, atque hepatis ipſius ab intenſa remediorum caliditate aduſtionẽ, et nimiã argẽti viui penetrationem in raro corpore, & incredibile eius nocumentum. Suffitus his valdè pernicioſus eſt. optimum apozema noſtrum ſolutiuum. Pituitoſis conueniũt, & ſeptimi modi purgationes, & lignum Indicum, quando materia valde craſſa non eſt. Nam quando et lenta & craſſa nimis eſt, à ſudorificis decoctis abſtinendum. Neque enim adeò craſſa tenaxq; materia apta eſt in vapores reſolui, & in ſudo-

res tranſcolari. Quin ſi ſudorifica illa adhibueris, exhauſta per ſudores ſubtiliori humorũ ſubſtantia, reliqua poſteà reſidebit multò craßior ac tenacior, medicamẽtis difficilius cædẽs quàm anteà: reſoluta nimirum ea ſubſtantia, per quam fluere & ferri ſolebat. Propterea præſtat hos inunctionibus aut emplaſtris curare. Suffitibus minùs, quàm ceteri, moleſtãtur: deſtillatis aquis iuuantur. Melancholicis Lignum Indicum ceteraq́; ſudores mouentia non conferunt, tum ratione ſiccitatis, qua melancholici læduntur, tum quod is humor non facilè, nec ſine periculo in continuos illos ſudores vertatur. Periculũ enim eſt ne reſoluta ſubtiliori eius ſubſtantia, reliquũ humorem nimis tenacem craſſumq́; reddi contingat, & partibus tam pertinaciter adhærere, vt poſteà medicamentis exſtirpari educíve nullo modo poßit. Idq́; magis in melancholico humore, quàm in pituitoſo, propter naturalem illius tenacitatem ac craßitiem medicamentis ac concoctioni repugnantem. Satiùs ergo eſt melãcholicos ſanare ſeptimi modi purgationibus, craſſum illum humorem ſæpè concoquẽdo, attenuãdo, incidendo, citra euidentem ſiccitatem, qua melancholicos offendi diximus. Hos inunctionibus, ceratis, ſuffitibus curare non verearis. Suffitus ex cinnabari raro adhibetur, præterquàm vbi cetera remedia non conferunt, aut ea recuſat æger. In recidiuis certis partibus ſine periculo adhiberi poteſt, in feris gummoſitatibus, nodis,

dis, vlceribus, & infeſtiſsimis doloribus. Medicamenta molliter purgantia conferunt mollibus delicatisq; corporibus, pueris, ſenibus, & bilioſis temperaturis. Plethoricis & pituitoſis valentiora. Melancholicis primò quidem blandiora, poſteà verò efficaciſsima. In valdè puſtuloſis, vlceroſis, & elephantico ferè habitu vtimur pilulis ex turbith, elaterio, aloë cum theriaca formatis. Item pilulis arthriticis, fœtidis, Indis, ex hermodactylis, ex euphorbio, ex lapide Armeno, ex lapide lazuli, ex puluere mercuriali, aut ipſo argento viuo, vt diximus. Elleborus verò cùm rectè præparatur ac corrigitur ceteris omnibus iure præferri poteſt. Alioqui morbus cùm exacerbatus non eſt, fortia medicamēta non requirit: immo ſæpè exaſperatur illis, tollitur verò mollibus facilibusq; purgationibus.

VII. De Symptomatum curatione.

EXPOSITIS ſex remediorū generibus, reſtat de ſymptomatum & morborum tanquā ſymptomata ſuccedentiū curatione dicere. Sunt autem ea puſtulæ, gummoſitates, tuberoſitates, nodi, vlcera, dolores, ardor vrinæ, capillorum et vnguium procidentia, dentium mobilitas, cutis defœdatio, & ſimilia, quæ magna ex parte octo illis modis ad ſextam intentionem pertinentibus eliduntur, paucis exceptis, de quibus in ſecundo libro latiùs dicetur. Si quod ergo ſymptoma, ſi

quis morbus prædictis modis aboleri nõ potuit, ad particulares eorum curationes, quæ in ſecundo libro tractabuntur, recurrendum erit. Tranſeamus ad octauam & vltimam intentionem.

VIII. De remedijs Contagionis.

OCTAVO loco propoſuimus infectionis ac contagionis ſeminaria exſtinguere ac interimere. quod tamen nõ ſolum in fine curationis, verumetiam per totum morbi decurſum tentandum admonuimus: ſed in fine potißimum toto conatu ac ſtudio huic vni remedio inſiſtendũ. Poſtquàm ergo huius quoque rationem habuerimus in victu, in præparatione, in ſudorificis, ceteriſq; remedijs, vltimo loco miſturas ſequẽtes ad conſummandam curationem, prohibendaſq; recidiuas vtendas dabimus. ℞ radicis tormentillæ & angelicæ, ſeminis fraxini añ drach. ij. corticis citri, cinnamomi, ſeminis cardui benedicti añ drach. j. ß. ramentorum tenuißimorum Ligni Indici vnc. ß. theriacæ & mithridatij añ drach. iij. ſyrupi de corticibus citri q. ſ. miſce & confice elect. liquidũ. ℞ rad. vincetoxici, roſarũ rubearum, cinnamomi añ ſcrup. ij. ſeminis pæoniæ, behẽ albi & rubei añ ſcrup. vnum, dictamni, & xylobalſami añ drach. ß. ſacchari in aqua ſcabioſæ reſoluti q. ſ. miſce & cõfice elect. in tabulis. Excedente caliditate addes ſemina acetoſæ, intubi, cucumeris, melonum, citruli, ſantalos,

ebur,

ebur, gemmas. In pituitoſo humore audenter calidis vtendum: in melancholico, cortices capparum, tamaricis fraxini, & conſeruæ bugloßi, boraginis, inulæ vtiliter adijcientur. Hiſce compoſitionibus octo diebus continuis vtetur qui inunctiones, cerata, loturas, ſuffitus, deſtillationes, aut decocta ſudorifica adhibuit. In aurora quidem ſumet miſturæ liquidæ portiunculã magnitudine auellanæ: à prandio verò duabus aut tribus horis ante cœnam tabellam vnam. Qui ſeptimi modi purgationibus vtuntur, diebus quibus non purgantur hiſce antidotis prædictis horis vti poterunt. Sunt qui eadem intentione dant theriacæ, aut mithridatij drachmas duas, cum aquis intubi & cichorij bilioſis: cum aquis betonicæ, meliſſæ, ſcabioſæ, boraginis, bugloßi, ocymi, mentæ, balſamitæ, pituitoſis & melancholicis. Nos vino aut aqua decoctionis ligni Indici in prandio, & cœna ſemel vtẽdum præcipimus. Ergo huius generis remedia calida eſſe oportet, vt illis tanquam igne purgetur ac conſumatur quidquid humores inficit ac corrumpit. Frigida tamen aliqua miſceri poſſunt, partim ad reprimendum caliditatis exceſſum, partim ad roborandas principes particulas: videlicet roſæ, violæ, flores cichorij, myrti, nymphææ, ſemina acetoſæ, citri, intubi, margaritæ, coralli, ſantali, ebur, gemmæ, bolus Armenus, terra ſigillata, moderata portione tamen, ne aliorum vim obtundant, ac nimis reprimant. Calida ergo illa, quæ con-

contagioni reſiſtunt hæc ſunt, lignum Indicum, radix cynarum, calamus aromaticus, apios, gentiana, dictãnus, angelica, meliſſa, calendula, pimpinella, carduus benedictus, iris, acorus, rhapontticum, vincetoxicum, hypericum, betonica, cyperus, ſcordeon, thlaſpi, caryophyllata, ſcabioſa, ſcænanthos, galanga, zeduaria, behen, caryophylli, macis, zingiber, cinnamomum, xylobalſamum, carpobalſamum, lignum aloes, ſemina pæoniæ, ocymi, iuniperi, ameos, croc⁹, myrrha, thus, theriaca, mithridatium, trifera. Media quodammodo temperatura ſunt verbena recta & ſupina, verbaſcum, tormentilla, tamarix, aſparagus, oxylapathum, filix vtraque, gingidium ſeu cherefolium, cortex radicis mori & folia eiuſdem, hedera, cortex citri, iecur lupinum, cancrorum fluuialium cinis.

Finis Primi Libri.

AVGERII FERRERII PVDENDAGRAE LIBER SECVNDVS, SIVE DE MORBIS ET SYMPTOMATIS *luem Hiſpanicam aut comitantibus, aut conſequentibus, vel præcedentibus.*

De veteri morbo, & recidiuis.

DE recenti morbo Hiſpanico, & multiplici ac varia eiuſdem curatione in primo libro ſatis dictũ eſt. Transeamus nunc ad inueteratum & recidiuas. Horum curatio ex prædictis nullo negotio haberi poterit. Primò enim inſtituendus victus. Secundò facili purgatione minuenda materia. Tertiò ſecanda vena, in quibus expedit. Quartò præparandi humores. Quintò euacuandi. Sextò particularibus euacuationibus inſiſtẽdum. Septimò ſymptomatis occurrendum. Octauò contagionis ſeminaria penitus conſumenda. De quibus omnibus præter quàm de ſeptima intentione copioſè diximus. Verùm cùm ſextæ, particularium inquam euacuationum varias formas tradiderimus, ſcire conuenit in recidiuis & veteri morbo præſtare ſeptimi modi purgationes, & decocta ſudorifica. Quibus ſi fortè morbus elidi non poßit, ad inunctiones, cerata, & ſuf-

ſuffitus tranſeundum erit. Dicamus nũc de ſymptomatum & ſuccedentium affectionum curatione. Sunt autem ea vlcera oris & faucium: capitis, colli, ſcapularum, & articulorũ dolores: gummoſitates, tuberoſitates, nodi, ſcirrhi: alopecia capitis & barbæ, vnguium caſus, gingiuæ putrefactæ: dentes mobiles & infecti: puſtulæ & maculæ cum faciei tum reliqui corporis: pedum & manuum vlceratæ rimæ cũ pruritu: porrigo, fœtor corporis: hepatis incendium: renum, veſicæ, & meatuum vrinalium vlcera: virgæ puſtulæ: abſceſſus inguinum. Quorum vltima morbum non ſolùm conſequi, verumetiam præcedere, & tanquam latenter ſerpentis contagionis anteſignani præire ſolent.

De oris & faucium vlceribus.

VLCERA oris, quæ Luem hanc conſequuntur, aut comitantur de genere corrodentiũ & malignorum eſſe conſtat, vt mirum non ſit ea curationi tam pertinaciter repugnare: Egent itaq; & victu refrigerante & ſiccante, & poſt purgationes localibus, & refrigerantibus, & ſiccantibus, admiſto ſemper aliquo abſterſorio, in hunc modũ. ℞ plantaginis, & caudæ equinæ añ manip. vnum, roſarum, balauſtiorum ſummitatum abſinthij, & ſalicis añ p. j. hordei integri vnc. j. nucum cupreßi, lenticularum, ſumach añ drach. iij. decoquantur ſufficienter in aquæ

partibus decem & vna aceti, & in colatura diſſoluæ mellis roſati, vini granatorum, & diamori añ vnc.j. fiat gargariſmus. Vel ſic. ℞ aquarum plantaginis roſarum, et caprifolij añ vnc.ij. aquæ portulacæ & diamori añ vnc.j. rob de ribes, mellis roſacei, omphacij añ vnc.ß. miſce pro gargariſmo. Si prædictis nihil profeceris, ad valentius ſiccantia tranſeundum. ℞ fæcis vini et fæcis aceti, æruginis, aluminis, nitri añ ſcrup.j. bulliant in aquis roſarũ & plantaginis vna eaq; leui ebullitione, mox colentur ſine expreßione valida, & xylo in hanc aquam infuſo tange vlceroſa loca. Chirurgi vtuntur aqua ſublimata, aut aqua forti, quibus malum exaſperari ſolet, niſi cum aquis roſarum & plantaginis artificioſè mitigentur. Oſtentant empyrici oleum ex mercurio. Excellit aqua ex theriaca cum aquæ vitæ & aceti partibus æqualibus, per cucurbitã vitream impoſito capitello deſtillata, diſſoluendo in ea terram ſigillatam, aut Armeniam, & partes eroſas molliter contingendo. Huius loco vſus ſum hac miſtura. ℞ aquarum roſarum, plantaginis, & prunellorum agreſtium añ vnc.j. aceti & aquæ vitæ añ drach.vj. diamori, & mellis roſati añ drach.iij. theriacæ, boli Armeni, aluminis añ drach. ij. ſtent aliquot horas ſuper prunas abſque ebullitione, poſteà colentur leuiter. Si fauces malignior & remedijs difficilè cedẽs vlcus obſederit, vnâ cum prædictis ſudores decocto ligni Indici procura, & miraberis effectum.

ctum. Prudenter non faciunt qui inunctiones, cerata, & ſuffitus hydrargyricos adhibent: quod his noua vlcera produci, & iam facta exaſperari ſoleant.

De dolore Capitis.

MATERIAM *dolorem capitis adſerentem retrahere oportet hoc aut ſimili clyſtere.* ℞ *betæ, althææ, mercurialis, rutæ, foliorum lauri, cataputiæ, vrticæ añ manip. j. radic. polipodij vnc. j. corticis geniſtæ, & ſeminis cartami contuſi añ vnc. ß. florum ſtœchadis, & chamæmeli añ p. j. fiat decoctio, & in colatura diſſolue ſucci radicis iridis per reſidentiam depurati vnc. j. catholici, hieræpicræ, diaphœnici añ vnc. ß. olei rutacei, de caſtorio, & anethini añ vnc. j. mellis anthoſati drach. x. ſalis communis drach. ij. fiat clyſter. Poſteà applicetur capiti hoc decoctum.* ℞ *Ramentorum tenuiſsimorum ligni Indici vnc. ij. ſaluiæ, ſtœchados, rutæ añ manip. j. vini antiqui flaueſcentis optimi lib. ß olei antiqui lib. j. ß. decoquantur ſimul ad conſumtionem mediæ partis, & de colatura fiat embrocha. Vel cum oleo rutaceo miſce rutam ipſam in puluerē redactam, & caſtorium, & crocum. Vel ex pulegio, ſerpyllo, ſaturcia, origano, ſaluia, calamētha, ſabina, hyſſopo, lauri baccis, olibano, coſto, zingibere, pyrethro, pipere, croco, caſtorio, euphorbio, fiat puluis, & cum oleo rutaceo, laurino,*

rino, irino, nardino & ſimilibus inungantur. Sunt qui theriacam, & mithridatium cum oleo rutaceo & aqua vitæ imponunt. Sunt qui ſacculos ex ſale, & milio calefactos. Alij naſturtij, ſinapi & carei ſemina in aceto infundunt, & torrent, & ex eis ſacculos conficiunt. Atque hæc frigida & flatulenta exiſtente materia conueniunt. Calida verò concurrente cauſſa, adijcies oleum roſaceum, acetum, omphaciũ, oleum violaceum, ſemina pſillij, hyoſcyami & cetera frigida. Fracaſtorius in capitis doloribus ex Lue Hiſpanica procedentibus teſtatur ſe nihil iuuãtius inueniſſe, quàm inungere interna brachia, præſertim qua venæ cephalicæ protenduntur, hoc linimento. ℞ ſucci inulæ, ſucci bryoniæ, ſtyracis liquidæ, terebinthinæ añ vnc. j. gummi elemi vnc ß. pinguedinis vrſi, anſeris, butyri añ vnc. j. ß. thuris iridis añ drach. iij. olei irini quod ſufficit, argenti viui octauam partem, miſce, fac linimentum. Quinto autem aut ſexto quoq; die catapotijs corruptum in cerebro humorem elicientibus vtendum. Interdum etiam ſanguinis miſsione, & cucurbitulis auertẽda materia. Hæmorrhoides quoq; aperiendæ, & menſtrua ducenda mulieribus. Aut ſi neque his quieuerit malum, ſudorificis decoctis aliquot diebus vtendũ.

De doloribus Artuum.

CVM dolores artuũ relinquuntur aut redeũt, fouentur partes affectæ vnguentis ceratis

& emplaſtris Ioannis de Vigo, ceteriſq; remedijs argentum viuum recipientibus. Nos hoc vnguento licet Mercurium non recipiat, proſpere tamen vſi ſumus. ℞ vnguenti Martiati, reſumtiui, aragon, & de althæa añ vnc.iij. pyrethri, hermodactylorum, nitri, zingiberis añ drach. vnam. olei chamæmelini, vulpini, laurini añ vnc. vnam. olei de lateribus, et de terebinthina, aquæ vitæ añ vnc.ß. petrolei drach. iij. ariſtolochiæ rotundæ drach. j.ß. ceræ q.ſ. miſtis omnibus fiat vnguentum. Conferunt etiam olea ex ligno Indico, aut granis lauri, vel iuniperi per chymiſtarum deſcenſorium extracta: aut ſpuma ipſa in ligni indici decoctione collecta: & axungia hominis, leonis, vrſi, cati, & ſimiles. Sunt qui ex ramentis ligni in nobili aliquo vino decoctis addito antiquo oleo linimentum parant. Alij, cùm cetera non proſunt, Ligni Indici decoctum propinant, aut ſuffitum ex cinnabari adhibent. Alij ad balnea naturalia, ſulfurea, nitroſa, aluminoſa, bituminoſa, & metallica ægrum remittũt. Empyrici rationale hoc remedium introduxerũt. Accipe 40. ouorum vitellos coctione induratos, et diſſipatos cum vncijs ſex pyrethri in puluerem redacti confundito, & per vitrei vaſis genus collum retortum habentis ſine capitello deſtillato, lento primum igne, poſteà vehementiore. Iterum liquorem, qui fluxerit cum vncia vna caſtori & ſemuncia thuris albi, commiſceto, adiectis hermodactylorum drachmis ſex, permiſtaq;

vt

vt ante deſtillato. Tertiò, liquorem cum fæcibus ſuis ſubigito & lauri baccas adijcito, & deſtillato. Si ſæpius id feceris oleum elicies in diſcutiēdis Morbi Hiſpanici doloribus nulli remedio conferendum. Proderit interim ſeptimi modi purgationibus infeſtantem materiam adimere.

De gummoſitatibus, tuberoſitatibus, nodis, ſcirrhoſiſq; tumoribus.

ACCIDVNT ſæpe tuberoſitates in capite, brachijs, & tibijs molliuſculæ, quæ fere ſuppurantur: ſed, ſi diſcutientia mature adhibueris, reſoluuntur. Suppuratæ autem oßis corruptionem minantur. Qua de cauſſa candenti ferro aperiuntur, facta poſteà abſterſione & deſiccatione ſanantur. Accidunt quædam duriores ac cōpactiores materia tanquam nodis conſtricta ac condenſata. Has etiam non nunquam mollire ac reſoluere tentant, ſed tandem cauterio incidūt. Fit autem inciſio ſecundum tumoris longitudinem & profunditatem. Sunt tamen qui malint in radice, qua nodus in partem inferiorem & expurgationi idoneam deſinit, intacto ipſo nodo cauterium leuiter affigere: vt nodi materia ad eum locum ſponte confluens paulatim euacuetur, & ab oßis inuaſione reuellatur. Cauterijs enim profundioribus oßium putredinem ac cariem verentur. Interim imponenda nodo mollien

tia & cetera quæ conuenire videbuntur. Abſq; inciſione ſponte diſcutiuntur ſeptimi modi purgationibus, plerũque etiam vſu ligni Indici: aut ſi localibus opus ſit, curãtur ſpuma in decoctione ligni collecta, ceterisq; remedijs ad dolores artuum facientibus. Fit plerunq; vt cum maxima duritie, & dolore intolerabili in longitudinem tibiæ protendantur. Conferunt his emplaſtra ex radicibus cucumeris agreſtis, inulæ, bryoniæ, ebuli, iridis & ammoniaco, bdellio, oppoponace, ſagapeno, ſtyrace, terebinthina, cum pinguedinibus vrſi, cati, leonis, hominis, hirci, cerui, vituli, porci, & butyro, adiecta ferè argenti viui quarta omnium parte. Quidam ſuffitum ex cinnabari adhibent. Alij, quod Galenus in tendonũ ſcirrhis faciebat, in accenſum & candentem pyriten, aut molarem lapidem acetum ſpargunt, & fouent locum. Recentiores aceti loco Ligni Indici decoctum vſurpant.

De alopecia capitis & barbæ.

IN procidentia capillorum, & depilatione foue locum olei myrthini, lentiſcini, & de meliloto æqualibus partibus: vel abſinthio, & corticibus auellanarum vſtis, coctisq; cũ oleo myrthino, vel aqua decoctionis myrtillorum & feni græci: vel vino nigro auſtero cum aloë cocto, vel ligno Indico in vino adſtringente cum melle & ladano percocto. Conferet etiam hæc miſtura.

ra. ℞. myrtillorum, ſpicænardi, radicis aſphodeli, corticis pini añ vnc. j. ladani, ſeminis apij, foliorum ſenæ, cyperi, añ vnc. ß. ſeminis papaueris albi, corticis tamaricis, ſeminis abſinthij, roſarum albarum, ſeminis hederæ, añ drach. iij. ferueant in duplici vaſe in vino adſtringente, aut in oleo myrtino & lentiſcino ad tertiæ partis cõſumtionem. Ad idem valet hoc odoriferum. ℞ pomatæ vnc. ij. ladani vnc. ß. muſci grana iij. aquæ roſaræ in qua grana ſex ſublimati bullierint vnc. vnam, miſce omnia & line partes depiles, et deformes. Conferet etiam aqua ex theriaca, aceto, & aqua vitæ deſtillata.

Ad vngues cadentes.

IISDEM ferè remedijs retinebis vngues: quod ſi commodè fieri non poßit, accelerabis caſum cum vnguento baſilico, aut cum farina triticea cum butyro & violarum maluarumq; decocto confecta Remoto vngue abluatur locus cũ aqua hordei, ſaccharata, poſteà cum oleo ex vitellis ouorum, & tandẽ tegatur cera noua odorifera, cũ paucula terebinthina, & pauco oleo roſaceo ſubacta. Sic enim nouus ſuccreſcet vnguis.

Ad gingiuas putrefactas.

GINGIVAS putreſcentes & eroſas collues primò decocto Ligni Indici, aut tormentil-

læ:poſteà abſterges hac miſtura. ℞ mellis roſacei vnc.j.ß.eboris vſti,roſarum albarum, oßis ſepiæ,myrrhæ,aloes añ ſcrup.j. Deſiccabis tandem cum puluere gallarum vſtarum, & aluminis,vel cum communibus dentifricijs.Si hæc non proſunt, ad ea, quæ oris & faucium vlcera ſanant,recurrendum.

Ad commotos & infectos dentes.

CONFIRMABIS & abſterges commotos & infectos dẽtes aluminis vſti in aceto exſtincti, & cornu ceruini ſimiliter præparati æqualibus portionibus;facto inde dẽtifricio.Abſterguntur optimè cum aqua forti miſtione aceti & aquarum adſtringentium mitigata.Confirmantur alumine rotundo cum duplo ſale dentibus adſperſo,adiecto interdum roſarum, & corallorum puluere.

Ad puſtulas & maculas faciei & reliqui corporis.

PVSTVLAS & maculas liuidas, rubentes, nigras,quotidie bis ablues aqua ſequenti. ℞ maſtiches,olibani,tragacanthi,ladani añ drach. j.ſucci limonum vnc.j. aquarum plantaginis & roſarum añ vnc.ij.ſumach,tartari rubri, coralli albi,boracis añ drach.ß.ſublimati in puluem redacti gr.iij.bulliant ſimul in vaſe vitreo lento ig

ne

ne ad quartæ partis conſumtionem. Poſteà fiat colatura clarificata & aromatiſata cum granis aliquot muſci. Biduo aut triduo puſtulas omnes & maculas delebis hac miſtura. ℞. albumen vnius oui recentis, agitetur donec ſpumeſcat, deinde adde ſublimati & camphoræ añ gr.iiij. agitētur iterum ſimul & miſceantur, donec vnguenti formam recipiant. Sunt qui ſuffitibus ex thure, borace, ſtyrace, marchaſita, & ſublimato vtuntur. Puſtulas tamen, cùm in declinatione fuerint, oleo balanino, aut tartareo inungere conuenit: ne fœdas cicatrices aut maculas relinquant.

Ad pedum & manuum vlceratas rimas cum pruritu.

PRVRITVM *exſtingues cum ſuccis limonū, & ſemperuiui: aut epithemate ex aloë in aceto ſcillitico & muria cocto. Rimas verò ſimul & pruritum ſanant oleum tartareum, oleum de vitriolo, tartarum & vitriolum, & ærugo concorporata cum axungia porcina recente & limonum ſucco. Conferunt etiam borax, camphora, ſublimati grana aliquot cum pomata & oleo roſato ſubacta, & poſt fomentum ex maluis, roſis, violis, abſinthio, inula, oxylapato, fumaria illita. Cùm cetera non proſunt, adhibentur ſuffitus ex marchaſita, auripigmento, mercurio ſublimato, cinnabari.*

Ad porriginem & cutem furfuraceam, cũ faciei tum reliqui corporis.

FVRFVRES qui in capite multiplicantur diſcutientibus & tergentibus ſanantur, admiſto ſemper aliquo adſtringente ad roborandam partem affectam, ne facilè ſuſcipiat influentes ſeroſos humores. ſed reſiſtat eosq́; repellat. Qua de cauſſa parantur loturæ, vnguenta, linimenta ex beta, abſinthio, apio, iride, ſtœchade, fenogræco, parietaria, amygdalis amaris, fabis, eruo, lupinis, alumine, nitro, pumice, atramento ſutorio, aqua marina, lixiuio, aceto, vrina, muria, balneorum naturalium aquis. Quibus etiam ad totum corpus vti licebit. Facies tamen cum furfuribus inficitur, blandiora parabimus in hunc modum. ℞ amygdalarum amararum, farinæ fabarum, & orobi an̄ vnc. j. aluminis, boracis, maſtiches, olibani, tragacanthi an̄ vnc. ß. ſucci limonum vnc. ij. aquarum plantaginis, roſarum, & liliorum alborum an̄ vnc. iij. lactis caprini recentis vnc. iiij. miſta omnia diligenter, deſtillentur lento igne more ſolito. Vel, ℞ farinæ fabarum vnc. j. maſtiches, tragacanthi, boracis an̄ drach. j. ß. ſtent ſimul per diem integrum, in aquis roſarum & plantaginis: poſtea bulliant leniter in duplici vaſe, & ſine expreßione colentur, & tandem addito aut vino albo aut aceto albo fiat lotura. Sunt, qui ieiuni aquam roſaceam in ore continent, & roſata illa ſaliua faciem abluunt.

Sunt, qui vrina propria vtuntur. Alij limones cum vino coquunt in minutiſsima fruſta conciſos. Alij micas panis albi adhuc calentis coquunt in vino albo, & aquis fabarum, roſarum, nymphææ. Excellit hæc deſtillatio. ℞ mellis roſati colati, aquæ roſatæ, & ſucci limonum añ vnc. ij. tragacanthi, maſtiches, ceruſæ, amyli, olibani añ drach. iij. aluminis, coralii albi, ſpumæ vitri, oſsis ſepiæ, boracis añ drach. ij. ſalis gemmæ, drach. j. ß farinæ fabarum vnc. j. aquæ vitæ vnc. j. ß. albumina ouorum. iij. limacum cum ſuis teſtis contuſorum drach. vj. camphoræ drach. ß. cinnamomi vnc. ß. miſce & deſtilla more chymico. Vtantur hac aqua tanquam præſtantiſsima mulierculæ, & quicunque nutrire formam & venuſtatẽ ſibi conciliare ſtudent. Verùm in exitu balnei præſtabit hæc adhibere remedia. Balnei loco eſſe poterit vapor ex decocto florum maluæ, violarum, roſarum, cichorij, liliorum alborum, chamæmeli, & roris marini exceptus.

Ad fœtorem corporis.

EXHALAT plerunque fœtidus ſudor, & putridus vapor è corporibus eorum qui pudẽdagra laborarunt, contagionis ac infectionis ſeminarijs in corpore adhuc vigentibus. Curabis hos purgationibus, vaporario, lauacris, & contagioni reſiſtentibus medicamentis, de quibus diximus in primo libro. Lauacris autem inſeres

abſinthium, fumariam, origanum, ſerpyllum, ſalٍuiam, pulegium, thymbram, inulam, mercurialē, oxylapathum, ſcabioſam. Præſtabunt balnea naturalia, aluminoſa, nitroſa, & ſulfurea. Odoribus prætereà & bene olentibus perfuſionibus & pulueribus extremitates & indumenta adſpergere conuenit.

Ad Hepatis incendium.

AVGETVR hepatis calor & putredine & inunctionibus & decoctorū calidorum vſu. Emendatur hoc linimento. ℞ ſucci filicis, & ſucci cichorij, vtriuſque depurati vnc.j. ſantalorum omnium añ ſcrup.j. olei roſati vnc.ij. farinæ hordei drach.j. ceræ albæ q.ſ. miſce & cōfice linimentum. Bibendi etiam ſucci cichorij ſcariolæ, intubi, roſtri porcini: atq; herbis ipſis & radicibus partim cum ſaccharo conditis, partim in iure decoctis, aut in patinis aceto & oleo adſperſis in prima menſa vtendum. Proderit etiam hoc electuariū. ℞ ſucci cichorij depurati vnc. ij. ſucci portulacæ vnc.j.ß. ſucci feniculi vnc.ß. ſeminum cucumeris, & intubi añ drach.j. oxyſacchari quantum ſatis erit ad commiſcendum. Detur ieiuno magnitudo auellanæ, aut nucis iuglandis, cum iure pulli aut alio conueniente liquore: aut citra diſſolutionem deuoretur. Victus refrigerans eſſe debet. Vino non niſi dilutiſsimo vtendum. Ptiſana hordei, et lac amygda-

larum cum ſeminibus frigidis coctũ, panata etiã cum omphacio, & alica cum ſucco granatorum, aut cum aceto cibi erunt conuenientiſſimi.

Ad ardorem vrinæ, & renum veſicæ meatuumque vrinalium vlcera.

ARDOR vrinæ his ex vlcere potiſſimùm accidit. Deprehendes autem renum vlcera ex dolore in lumbis cũ grauitate & veluti quodam pondere, ex vrina purulenta, innatantibus carnoſis particulis, aut veluti pilis. Vrina prætereà facilè & citra dolorem emittitur. Veſica verò affecta, vehemens cruciatus pectinẽ imũq; ventrem inuadit, vrina magna cum anxietate redditur, & fæculenta ſimul excernuntur, aut mucoſa, aut farinæ inſtar craſſa ſubſidunt. Aliquando etiam ſquamulæ circunferuntur, & lamineæ quædam ſubſtantiæ. Furfureæ verò hypoſtaſes veſicam ſcabie laborare ſignificant. Vreterum exulcerationem denotant puris non adeò craſſi miſtura & veluti capillamenta vrinis innatantia: dolor etiam in media inter veſicam & renes regione. Si pus aut ſanguis ſolus abſque lotio excernatur, non in dictis particulis, ſed in pudendo denotatur exulceratio. Curantur inſtrumenta vrinæ ſic affecta. Primò quidem facilibus totius corporis purgationibus. Secundò abſtergentibus. Tertiò deſiccantibus, glutinantibus, et ſimul vrinæ humorumq; acrimoniam exſtinguentibus

tibus. De *purgationibus ſatis diximus. Abſter-gentia ſint aqua mulſa, fenigræci decoctum cum pauculo melle, aqua paſſularum & hordei, de-cocta ſeminum cucumeris, melonum, maluæ, zi-zypharum, glycyrrhizæ cum mulſa, aut lac cum melle.* De*ſiccabunt electrum, ſemen plantaginis, bolus* Armenus, *terra* Lemnia, *coriãdrum toſtũ, ebur vſtum, cornu cerui vſtum, ſantali, coralli: glutinabunt amylum, tragacanthum, gũmi* Ara-*bicum, ſemina melonum, cucumeris, portulacæ, papaueris: contemperabunt, & acrimoniam ob-tundent ſemina maluæ, melonum, cucumeris, cu-curbitæ, citruli, portulacæ, papaueris albi, amy-lum, tragacanthum, ſuccus & puluis glycyrrhi-zæ, zizipha, myxa, vuæ paſſæ.* Lac *verò ad ter-gendum glutinandumq́; vlcus, & reprimendam mordacitatem mirificè conducet.* Pr*oderunt etiam nuclei pineæ nucis, amygdalæ, & piſtacea aqua roſarum madefacta.* Extrin*ſecus affecti re-nes & vreteres poſt deterſionẽ inũgendi erũt oleo roſaceo, myrthino, maſtiche, thure, roſis, corallis, ſantalis.* V*eſica verò affecta, per cathe-terem inijcies tergentia illa, quæq́; ſiccant, glu-tinant, & acrimoniam obtundunt.* Pubi *verò im-pones cataplaſma ex ſymphyto et equiſeto: aut equiſetum cum oleo myrthino in pila plumbea contundes, poſteà exprimes ſuccum & pubem inunges.* Q*uæ remedia etiam in penis exulcera-tionibus præſtantiſsima eſſe conſtat.* Sed *refri-gerantibus iniectionibus crebrò vtendum non*

eſt:

eſt:ne, quod ſæpe accidit, nimio frigidarum rerũ cõtactu muſculus collo veſicæ adhærẽs reſoluatur, eoq́; reſoluto vrina ſponte decidat & defluat. Notandum etiam valenter adſtringentia per os ingeſta hîc minimè excellere. Sibijpſis enim ſunt obſtaculo, ne ad tam remotas particulas penetrare queant: quippe meatus per quos ferri debent valida eorum facultate conſtringi ac cõdenſari cõtingit, vt longiùs eorum vis propter conſtrictionem conduci non poßit. Qua de cauſſa terram Armeniam, & terram ſigillatam cum mulſa, aut ceteris ad vias vrinales cito confluentibus propinare ſolemus. Nos peracta cum mulſa deterſione hoc puluere vtimur. ℞ granorũ halicacabi paria vij. ſeminum cucumeris, portulacæ, & papaueris albi añ drach. iij. amyli, ramentorum eboris, glycyrrhizæ, radicis tormentillæ añ drach. ij. margaritarum orientalium, coralli albi & rubei, añ ſcrup. j. ſacchari ad pondus omnium, fiat puluis. Conferunt etiam hæ tabellæ. ℞ pinearum purgatarum horis duabus in aqua roſata calida temperatarum drach. ij. ſeminum cucumeris, melonum, portulacæ, papaueris albi añ drach. j glycyrrhizæ, ſantalorum alborum et rubeorum añ ſcrup. j. ſacchari in aquis roſarum, graminis, & ſolatri reſoluti q. ſ. miſce & confice elect. in tabulis. Proderunt etiam nuclei pineæ nucis, mixa, zizypha. quæ diem integrum in aqua ſolani maduerint.

Ad virgæ puſtulas.

PVSTVLAE virgæ, quædam leues ſunt & paucæ malignitatis: quædam maligniores ac pertinaciores, ſuſpitionem præbentes imminentis iam aut recidiuantis morbi Hiſpanici. Leues localibus abſtergẽtibus & ſiccantibus, admiſtis propter imminentes inflammationes refrigerantibus, curantur: nimirum hac miſtura, quæ recipit tutiæ cum aqua roſata præparatæ, æruginis añ drach.ij. anethi combuſti, abrotani vſti añ drach. j. bulliant in aquis roſarum & plantaginis vnico feruore, mox ſine expreſſione colentur. Maligniores poſt catholica remedia terges & ſiccabis cum vnguento Aegyptiaco in dictis aquis diſſoluto: poſteà etiam cum puluere Mercuriali, aut miſtura ſequenti. ℞ æruginis, aluminis, pulueris mercurialis añ drach. j. vini albi vnc.ß. aquarum plantaginis, & roſarum añ vnc. j. bulliant leuiter & non colentur, vtere miſtis omnibus. Intereà ſumendo quæ contagioni reſiſtunt, ne infectionis ſeminarium in partes internas irrepat, et venoſo generi principibusq; particulis malum communicetur.

Ad abſceſſus inguinum.

INGVINVM abſceſſus poſt venæ ſectionem & medicamentis factas euacuationes reſoluere aut maturare conuenit: maturatos verò aperire, apertos tergere, & tandem ſiccare, & ad cicatricem perducere. Reſolues eos ammoniaco in aceto & aqua vitæ reſoluto, & diachylone ireato, & ſimilibus. Maturabis, &, quod

Resolutio

Maturatio tutior quam resolutio.

tu-

tutius hîc eſſe putatur, concoques hoc vnguento. ℞ ficuum contuſarum radicum liliorum alborum ſub prunis coctorũ añ vnc.j. axũgiæ porcinæ, & terebinthinæ añ drach.vj. farinæ tritici vnc.ß. olei oliuarum, & de lilio añ vnc.j.ß. croci ſcrup. ij. ceræ q.ſ. miſtis omnibus fiat vnguentũ. Proderit hoc etiam. ℞ radicum bryoniæ, & althææ elixarum, & poſteà contuſarũ, radicum liliorum alborum ſub prunis coctorum añ vnc.j. axungiæ porci colatæ, terebinthinæ, et olei oliuarum antiqui añ vnc.j.ß. miſce & conſice vnguentum. De paratu facilibus eſt farina tritici in oleo antiquo decocta, & cum terebinthina confecta. Maturus tumor candenti ferro aperiri debet. Neque enim hîc tuta ſunt quæ potentialia vocantur cauteria. Apertus mundetur cum melle roſato myrrha, aloë, admiſto interdũ vnguento apoſtolorum, aut Aegyptiaco: quibus theriacam aut mithridatium adijcere non erit inutile. Cõferet hac de cauſſa vnguentũ ſequẽs. ℞ farinæ fabarũ vnc.ß. terebinthinæ, theriacæ, mithridatij añ drach.iij. mellis roſati vnc ij. myrrhæ, & aloës añ drach.j.ß. olei de abſinthio, & ceræ q.ſ. fiat vnguentum. His peractis deſiccabis & ad cicatricem perduces vlcus cum vnguento ex põpholyge, cũ triapharmaco, cũ deſiccatiuo rubeo, & ceteris huius farinæ. Interim ne putredo ſerpat, adhibebis remedia, quæ contagionis ſeminaria exſtingunt ac interimũt.

FINIS.

vnguentũ

Apertus bubo quibus mundetur.

BERNARDVS PO-
DIVS LVCENSIS MICHAELI
Ferrerio apud Auſcos medico hanc Aug. Ferrerij Puden-dagram commendat.

Europæ partes qui ſe diffundit in omnes,
Et ſæuit medijs vrbibus Hiſperiæ:
Si vacat, inſueti cauſſas hîc adſpice morbi,
Qualem Phillyrides noſcere non potuit.
Nam cæli vitio, vel labe vagatur Ibera
In Gallorum oris, Auſonijsq́; lues.
Cui prius auſ⁹ erat præſcribere pharmaca nemo,
Affecti tamen hîc quo medeantur habent.
Quodq́; nec Hippocrates, nec Pergama rura (dederũt,
Ferrerius libro præſtitit exiguo.
Cuius es ingenium ſolitusq́; probare laborem,
Cui ſimilem Gallos vix habuiſſe putem.

DE

DE RADICE CI-
NA HIERONYMI CARDANI
Medici Mediolanenſis. reſponſum.

IN caſu huius eruditiſsimi viri laborantis eroſione gingiuarum & dentium, concuſsione facta ex humore calido & acuto: quæſitum eſt an radicis Cinæ exhibitio cõferre poſsit? Reſpondeo quod iuxta Principem medicina experta melior eſt, quàm non experta. Et manifeſtum eſt, quòd in Pthoë cum alijs auxilijs curaui fratrem Petrũ martyrem, & filiam Bartholomei ephippiarij: & filium Gabrielis de Rigamonte: & Hieronymum Tiboldum: & filium fabri lignarij habitantis ſub porticum portæ Tonſæ: & mulierem iuxta ſanctum Marcellinum, omnes ex phthoë exquiſita deploratos, & ab alijs, vt breui morituros à Medicis relictos: cùm quibuſdam eorum, nec viuentis effigies ſupereſſet: alios etiam innumeros curaui ex eodem morbo tribus illis vijs regijs narratis in libello Experimentorum, quos longum eſſet referre, præſertim cùm ex his plures non eſſent, adeò vt hi, quos ego narraui, cõfirmati: & nunc à biennio citra omnes præter vnum curati ſunt, aut ex toto, aut vt poſsint pluribus annis ſuperuiuere. Quare non video, cur mihi Cina ſit experimento in Phthoë cura tentanda: tum magis, quod generoſi quidam Medi-

ci noſtri voluerunt in cura illius Theſaurario Martino illam exhibere, conſpiratione eripientes illum è manibus meis., cùm nondum cognitus eſſem in tam præclara experientia, ſpe huius noui medicamenti, & intra menſes quatuor miſer ille vitam finiuit; noſtri autem adhuc omnes etiã viuunt, videnturq́; potius omni alio morbo perituri, quàm ex pthoë. Sed nec in Gallica lue ligno Sancto poteſt cõparari: nos enim cùm plus quàm centum nobiles ex ea curauerimus, nunquã Cina indiguimus. Quare cùm minùs valeat, in quibus maximè probatur, quid in hoc ſperandum? Vt autem aliquid de Cinæ natura ac viribus dicam. Eſt illa quidem radix non parua, crocci, ac ſubalbidi fermè coloris, pallida & guſtu ſubacida, odoris fermè nullius, vt quæ ſit, quaſi lignum: adeò efficax, vt nullum aliud medicamẽtum, ne venenum quidem poſſit ei comparari. Nam primò vel ſepties cocta, vel etiam plus quàm decies, vim præbet medicamenti egregij: & aquam, vt pulli ius efficit: & vncia eius incoquitur aquæ vncijs 200. donec fermè ad 70. redeant. Nihil autẽ eſt, quòd tam diu vim ſuam poſſet, ac in tam magna aquæ quantitate, impartiri. Vehitur ex India ex regione Ciniana, vt exiſtimo. Scinditur in ſubtiliſſima fruſta, lataq́;, vt coronati aurei, atque vt dixi 200. aquæ vncijs, vncia vna in nouo lebete terreo lapideóue immergitur ferueatq́; donec ad 65. redeat, intecto ſemper vaſe ne fumus poſſit exire; inde ab igne

de-

detracta, proxima igni conſtituitur, circumuo-lutis pannis, ne vel quidquam exire poßit fumi, aut repente refrigerari. Purgans decoctum red-dit dimidia Ganti drachma quæ Alypi eſt ra-dix. In ſingulos autem dies renouatur decoctũ: amareſcit enim, vt pro 24. diebus 24 vnciæ ſuf ficiant. Bibuntur ſummo mane calidißimi deco-cti vnciæ 14. pannisq; prolicitur ſudor: inde li-cet poſt tres horas bene contectum pannis, etiã ſi non ſudauerit, è domo exire. Seruatur inte-rim calida vſque ad veſperas, bibiturq; cum ci-bo, nec aliud omnino quidquam, ſed et interdiu: non tamẽ adeò feruens, ſed quaſi tepida. Abſti-nebit à Venere, meridianoq; ſomno, cibis etiam omnibus acribus, ſalſis, amaris, acidis, lacte, ijsq; quæ ex lacte fiunt, tũ iuribus, ac fructibus. Vte-tur pane, ac pulli carne elixata in ſingulos dies bis, à cibo autem etiam melle: hoc enim huic de-cocto maximè conuenit. Poſt 14. diem autem, pullis aßis vti licebit, abſq; condimentis. Si mor bi Gallici cauſſa exhibeatur, lauentur hoc deco-cto ſingulis diebus optime vlcera, & panni ex illo madidi imponantur abſque ligatura. Licet etiam poſt 8. dies ſemel, ſi virtus admodũ ſit de-bilis, vini aliquid decocto hoc lymphati bibere, atque ita interdictis duobus diebus repetere. Si aluus non demittat, decocto, oleo roſato, melle & ſale clyſter fiat, nec aliud alterius generis: ſubducit enim aluum egregiè: cogitur autem al-uus plerunque à 7. die, ac in poſterum ſuppreſſa

manet: quo tempore etiam incipiunt in Gallico morbo ſæuiſsimi dolores, ſcilicet à ſeptimo die: ſed hi vt plurimum ad 14. terminantur: alui autem duricies manet vſque ad finem dierum, quibus decocto vtitur. Peractis 24. diebus colligitur lignum, quod relictũ fuerat in ſingulos dies, ac in vmbra ſiccatum exactè, denuò comminutũ in exiliores partes, tantundem aquæ incoquitur: ſed vt duæ vnciæ ligni 200. aquæ imponantur redeant autem ad 65. vt prius, exhibeturq́; eadẽ ratione, iiſdemq́; præceptis per duodenos. dies. Interim autem licet ludere, ſpaciari, contectum pannis, negotiariq́; ſerenis trãquilliſq́; diebus. Manifeſtum eſt autem, quòd naturâ, & proprietate hoc agit Cina aduerſus Gallicum morbum: non autem licet victus tenuitatem, vt in ligno Sancto, in cauſſam curationis adducere. Neque ſiccitate id agit ſola: impinguãtur enim accipientes. vis igitur eius exiccans, & putredini tum ob hoc, tum ob vim propriam reſiſtens: habet & acrem partem, ob quam ad amarum conuertitur facillimè, & vtentes ab acribus, amaris, acidiſq́;, ac ſalſis arcet. Valde enim tenuium eſt partium: habet & partem ſucculentam, ac dulcem, & vnctuoſam, qua impinguat, & proprietate ſua iecur confirmat. Ob hæc igitur ad quæ proſit, ſatis eſt manifeſtum. Hydropi ſiquidem, vlceribuſq́; malignis, phtoë, lepræ, elephãtiaſi, Gallico morbo, & atrophiæ, & ſcirrhis iecoris.

DE SARZA PARILIA ſententia eiuſdem.

RADIX quædam nuper tenuis, ac ſub crocei coloris, ex India aduehitur, quam ego omnium Mediolani primus vidi: erat autem non abſimilis glycyrrhiſæ tenuiſsimæ, rugoſa ſcilicet (nam ea talis cùm ſiccatur euadit) & colore inter croceum & cinereum: ſed guſtus ſubamarus erat: odor vix ſentitur. Vncia vna in lib. ij. aquæ colorem addit vini rubri turbidioris, odorem quaſi grauem, amaritudinem non leuem, & ſummè prouocat ſudorem. Partium eſt tenuium, craſſarumq́; : nam amaritudo in terreo conſtat, calida eſt in fine primi ordinis, ſicca in ſecundo: epota cum tenui victu, ſcilicet pane biſcocto, atque paſſulis, per dies 40, Gallicam luem plus iuuat quàm Cina, aut lignum, quod Sanctum vocatur. Expedit autem, vt ſic etiam opituletur his, qui arthritide laborant, & vlceribus prauis, & his, qui ob pituitoſum humorem laborant œdomatibus, aut morbis vltra hepar. In obſtructionibus autem concauæ partis iecoris, & ventriculi mala coctione, non auderem hoc tentare, niſi forſan victus tenuitas nos à periculo tutos redderet. Quod etiam iecur confirmet, quodq́; lienem extenuet, quod incipientem elephantiaſim curare poßit, & hoc veriſimile eſt. Dantur decocti vnciæ ſex in ſingulos dies ſummo mane, id eſt hora diei ſecunda, tantundem ho

ris ante cœnam tribus: tum cum cibo quantum velet. Permittitur autem ſudare contectus pannis ab aſſumpto potu: verùm, vt ſudauerit, liberior eſt, quàm in aſſumptione Indici ligni: neque enim prohibetur quin ad ſolita prodeat exercitia, niſi frigoris mœtu, vnde contectus pannis eſſe debet, & vitare infauſta tempora pluuiarum, ventorum, & frigoris. Meminerit eius quod ſcripſit Hippocrates. Vbi fames laborandum non eſt: atque ſimiliter cauendum, vt inquit Galenus, à ſectione venæ: ſic & à Venereis, ac curis nimijs. Singulis tamen decem diebus purgare conueniet corpus, cum catapotijs, quæ lentos humores & craſſas feces expellere poßint: qualia ex aloë, colocinthide, & elleboro componuntur. Alij præbent ſiliquam Indam cum diacatholicone: quod vt minus vtile eſt, ita magis tritum. Habet autem vim præcellentem inter ſui generis medicamenta hæc radix, in emendandis capitis ac cerebri vitijs: ſeu ob tenuitatem, ſeu ob proprietatem quandam. Et quanquam hæc ita ſint candide lector, non tamen tantæ victus tenuitati ſeorſum, præſertim purgationibus frequenter adhibitis, parum ad curandos conſimiles morbos tribuerem. Quò fit, vt Gallicam hanc peſtem inter frigidos affectus collocauerim. Sic humana ſolertia indies inuenit, quod iam inuentis meritò præponi poſſit, vidimus in claro viro Martino Chiaues Hiſpano poſt modicæ quantitatis hauſtum (nam in

eo

eo periculum primò fecimus) craſſam atque ſanguineam materiam è naribus deſcendentem: ita vt propter os, quod inter medium eſt, miraremur, quanquam vlcera aliunde vſque ad os penetrantia, à deſcenſu diuerterent. Conſtat autem Indicas res maiori præditas eſſe virtute, etiam pro qualitatum ratione. Sed de hoc à nobis in libello de Subtilitate dictum eſt. nunc autem, quoniam ita ſit, ſolum intellexiſſe ſufficiat. Quodq́; generaliter peregrina medicamenta plus agant: aër autem, atque cibi, ac potus patrij, ad vitæ vſum magis conducunt.

EXTRAICT DESDITZ LIVRES TOVCHANT L'ADMINISTRATION de certains particuliers remedes.

Du boys Sainct ou Guaïac. Chap. I.

LA'DMINISTRATION du boys Indique, que l'on nomme Guaïac ou boys Sainct, proffite grandement à perſonnes molles & delicates, & aux ſanguins, & à ceulx qui ſont affligés de pituite coulente, ou prompte à defluxion. Aux choleriques auſsi & chaleureux eſt proffitable, quand la decoction eſt faicte en pluſgrande quantite d'eaue, & iuſques à la conſumption de la tierce partie ſeulement: en y adiouſtant (ſi la chaleur eſt exceſsiue) quelques racines de cichorée. Aux melancholiques & phlegmatiques abondans en humeurs craſſes, viſqueuſes, glutineuſes, & gommeuſes, n'eſt ſuffiſant remede. Quoy noté, ſi par ce moyen tu entreprẽds guerir la maladie de Naples, que le vulgaire appelle communement Groſſe Verole, il te fault premierement auoir recours au Medecin pour ordonner les preparations, ſaignées & purgations. Ce faict, venant à la ſuerie, tu prendras huict onces de la pouldre dudit boys faicte à la

lime,

lime, ou au tour, & non par inciſion ou contuſion: prendras außi quatre onces de ſon eſcorce en pouldre: & vne once de polipode. tout ceci deſtremperas auec dix ou douze liures de bonne eaue, & laiſſeras tout repoſer enſemble par vingt & quatre heures, dẽs vn grand vaiſſeau vitré, et couuert. Apres en feras decoction dens le meſme vaiſſeau, iuſques à ce que la moytie de l'eaue ſera conſommée, eſcumant touſiours le pot, & reſeruant à part l'eſcume. Si le malade excede en chaleur, tu te contenteras les cuyure iuſques à la conſumption de la tierce partie, & y pourras mettre quelque peu plus d'eaue. Puis couleras ladite decoction, & la mettras à part pour faire ſuer ton patient, cõme dirons apres. En coulant fault garder le boys qui reſte comme lye, pour icelluy nouuellement deſtremper auec autres dix ou douze liures d'eaue freſche, & en ferez decoction iuſques à ce que la quatrieſme partie ſoit conſommée. A laquelle quand ſera paſſée & coulée, adiouſteras vn peu de ſucre, ou vn peu de miel commun, ou roſat, pour luy donner gouſt. De ceſte eaue boyra le patiẽt à ſes repas. Toutesfois s'il à l'eſtomach debile, & que ſon foye ne ſoit trop chauld, au lieu de l'eaue, tu pourras faire leſditz deux decoctions auec de bon vin blanc purifié. Et s'il ya goutes & douleurs, adiouſteras à la premiere decoctiõ demy once d'hermodactyls: et pour nettoyer les humeurs aduſtes, ſix drachmes de

 ſene.

ſene. Ces preparations faictes, tu mettras ton patient en quelque chambre ſecrete, & chaude, hors de tous vents & de tout bruyt: et dès ſon lict luy feras boyre ſix ou huict onces de la premiere decoction, ſur les quatre heures de matin, & le tiendras chauldement, & le garderas de bouger du lict de trois heures apres, afin qu'il ſue. Sur les neuf heures tu le pourras faire diſner. Apres midy enuiron les trois heures, de rechef luy feras boyre demy liure de ladite decoction, & ſur les huict heures le feras ſoupper. L'endemain, & conſequemment iuſques à trente iours (peu plus ou moins) tu continueras ledit remede eſdites heures: & eſſuyeras diligentement ton homme, & ou il y aura douleurs ou puſtules, gummoſites, & tumeurs, l'oindras auec l'eſcume qu'aures reſeruée. S'il ne peult endurer deux fois le iour la ſuerie, te contenteras le faire ſuer de matin. Et fault pour bien faire, que le patient ne bouge de ſa maiſon iuſques à la fin de la gueriſon, combien qu'aucuns donnent temerairement liberte de ſortir. Quant à la maniere de viure, il euitera toutz potaiges, & toutes viandes bouilles & humides. Laiſſera toutz fruictz, fors que les paſſerilles, amandes ſuccrees, & pignons ſucrés, ne mãgera qu'a diſner & ſoupper, & alors vſera de pouletz, gelines, chapons, perdris, pigeons, tourtourelles, griues, lapins, cheureau, mouton, veau tout roſti. S'il tombé en ſi grande imbecillite qu'il ne puiſſe

puiſſe manger chair, luy permettras lórge mondé, & la panade, & quelques moyaux d'œufz: & l'aduertiras que moins il mangera plus luy proffitera. Quant au pain, ie præfereray touſiours le pain de bon froument, mixtioné de quelque partie de ſon, ou bran, au pain biz. Si le ventre eſt ſerré, de trois en trois luy donneras vn clyſtere commun: ou en ceſte ſorte. ℞. primæ decoctionis ligni Indici lib. j. & quart. j. caſſiæ cum ſacchаro conditæ & mellis roſati añ vnc. ij. olei cõmunis vnc. iij. ſalis cõmunis parũ, mixtis omnibus fiat clyſter. Et pour euacuer les humeurs qui ne peuuent eſtre conuerties en ſueur, luy feras prendre medicine laxatiue vne fois chaſcune ſepmaine, ou de dix en dix iours, ſur quoy prendras conſeil du medecin. Si le malade eſt enfant de laict, tu le purgeras par clyſteres, & feras ordonner quelque medicine laxatiue à la nourrice, affin que de ce laict alteré de la vertu de ladicte medicine l'enfant ſoit purgé. Puis feras boyre à l'enfant trois onces de la ſeconde decoction chaſcun matin, & le feras ſuer huict ou dix iours, par interualles, s'il eſt beſoing. Tandis la nourrice viura comme ſi elle eſtoit malade de la meſmes maladie. Aucuns diſtillent par alembic la premiere decoction dudit boys, & d'icelle vſent pour fere ſuer les enfans, qu'eſt remede moyns deplaiſant au gouſt, & fort vtile.

Des Inunctions. Chap. 11.

LA gueriſon par inunctions qui reçoyuent argent vif, à bon droit pourroit eſtre eſtimée la plus ſeure comme plus prompte, n'eſtoit que en peu de iours donne grand trauail, & à cauſe que l'argent vif laiſſe touſiours quelques mauuais accidents. Parquoy faut prẽdre eſgard à la correction & miſtion d'icelluy. Et premierement faut entendre de quoy & comment doibuent eſtre compoſés leſdits onguẽts. Car procedãt par raiſon la ou il apparoiſtra plus de tuberoſites & de neuds, il y fault beaucoup plus de greſſes: la ou y aura plus de puſtules & vlceres, il y fault plus de pouldres. Pour gens ſanguins, delicats, & pour gens choleriques, & en temps chault, il y fault plus de beurre et d'huille roſat. Pour les enfans, les greſſes & le beurre doibuent occuper la plus grande partie de l'onguent. Pour les robuſtes, tu y pourras mettre autant d'argent vif comme monte la troiſieme ou quatrieme partie des autres choſes qui entrent à l'onguent. Pour les delicats, ſuffira la ſixieme partie. Pour les enfans la ſeptieme ou huictieme: & fault qu'il ſoit bien arreſté & amorti, & curieuſement pilé & meſlé. En tout ſoit l'onguent compoſé des choſes remollitiues, rarefactiues, reſolutiues, abſterſiues, deſſeichantes, & d'argent vif, comme ſenſuit.

℞ vnguenti martiati, & triapharmaci añ vnc. ij. lithargyri vnc. iij. minij, lapidis calaminaris, myrrhæ, aloës, marchaſitæ argenteæ, añ vnc. j.

axun-

axungiæ porcinæ recentis mundatæ à pellibus, butyri recentis ſine ſale añ lib.j. ſucci limonum, aquæ vitæ, olei de terebinthina, & laurini añ vnc.j.ß. hermodactylorũ, ſtyracis liquidæ, ammoniaci, ariſtolochiæ rotundæ añ vnc.ß. ducantur diu in mortario, irrorãdo oleũ roſaceũ & aquã ſcabioſæ: poſteà adde argẽti viui cũ ſale & aceto aut ſaliua exſtincti vnc.x. et ceræ q.ſ. miſtis diligẽter omnib⁹ fiat vnguẽtũ. Duquel, ou d'autre ſemblable, apres les preparatiõs, et vniuerſelles purgatiõs, tu oindras tout le corps du malade au pres du feu, fors que la teſte, la poictrine, & les ayſſelles: auſquelz lieux ne doibuent toucher tels onguentz, combien que les empyriques paſſent oultre. Incontinent enuoloupperas tout ton homme auec linceulx chaulds, ou force eſtouppes chauldes, & le mettras dẽs le lict pour ſuer. Pour augmẽter la ſueur, et faire penetrer l'onguent, mettras aux pieds deulx au trois gros caillous fort chaulds: ou feras quatre ſachets pleins d'orge & toutz chaulds les appliqueras l'vn aux pieds, l'autre entre les cuyſſes, & le tiers & quart ſoubz les ayſelles. Suffira faire l'inunction vne fois le iour quatre ou cinq heures auant diſner, continuãt iuſques enuirõ huict iours, que les puſtules vlceres & douleurs ſeront gueries, & la bouche ſera dedans fort vlcerée. Aucuns oignent deux fois le iour, de matin & enuiron quatre heures apres diſner ou apres ſoupper, & en tout n'y employent que

qua-

quatre ou cinq iours. Toutesfois les ſcandales qui en ſuruiennent teſmoignent aſſes combien eſt aſpre, & dangereuſe ceſte haſtiuité. La maniere de viure icy n'eſt ſi curieuſe qu'a l'vſage du Guäiac. Car lon permet vſer ſuffiſammēt de toutes bonnes viandes bouillies & roſties, & de boyre vin. Toutesfois ſeroit bon leur faire boyre vne fois à diſner, & à ſoupper, de l'eaue ou du vin ou auroit cuyt ou demoure en infuſion le boys de Guäiac. Si le ventre eſt dur, luy feras prendre vn clyſtere. Et ſera bon qu'apres toutes inunctions ton patient preigne quelque medecine laxatiue, pour chaſſer ce qui reſte d'humeurs putrides corrompues & ſuperflues. De la gueriſon des vlceres de la bouche nous dirons apres.

Des Perfums. Chap. III.

LES perfums de cinabre vexent grandemēt la perſonne, pource ne doibuent eſtre employés a gens delicats & de foyble nature, fors s'ilz refuſent toutz autres remedes. D'icelluy lon faict pouldre ou trociſques auec miſtion de pluſieurs autres choſes qui repriment ſa malice, comme ſont encens, myrrhe, benioin, ſtyrax, ladanum, boys d'aloës, xylobalſamum, carpobalſamum, ſcœnanthum, calamus aromaticus, cyperus, dictamnus, galanga, gentiana, caryophylli, macis, &c. Le moyen de la miſtion eſt, que pour les robuſtes à chaſcune once de cinabre, y fault quatre ou cinq drachmes de correctifs. Pour les de-

delicats ſuffit qu'a deux parties de correctifs y entre vne de cinabre. Pour les mediocres il y fault pour le moyns autant de correctifs comme de cinabre. Pour bien faire tu te retireras au Medicin, qui ſuyuant les canons de l'art, & les conſiderations de la nature du patient, de la conſtitution de l'air, & des autres circunſtances, en fera la proportion. Laquelle tu appliqueras ainſi. Tu mettras ton malade dens vne petite chambre bien cloſe, & le feras aſſeoir tout nud ſur vne ſelle percée ou autre, tellement qu'il ſoit aſsis hault, & que tout à lentour ſoit enuironné & cloz de drap comme dens vn pauillon, ou lict bien encortiné. Alors feras bruſler dens ladite cloſture, deux ou trois drachmes de la compoſition de cinabre. De ce perfum vient ſi grande ſueur au patiẽt, que biẽ ſouuent il en deſfault. Quand il aura aſſes ſué la dedans, tu l'enuolopperas auec des draps chaulds, & le mettras dens le lict, & le feras encores ſuer vn peu, puys l'eſſuyeras. Pourras reiterer ce remede deux ou trois fois le iour, ſelon que la conſtitution du temps, & la vertu & nature du malade le requerront: & continueras iuſques à ce que les puſtules, humeurs, vlceres, douleurs ſeront gueries, & la bouche ſera fort vlcerée. Et pource qu'il y a grand danger de ſyncope, pourras donner au patiẽt deux moyaux d'œufz auant qu'entrer au perfum: & luy appliqueras ſur le cueur vn epitheme compoſé

poſé d'vn peu de vin, d'eaue roſé, & de la poul-
dre diamargariti frigidi. En ſuant außi lon per-
met qu'il ſorte le nez hors du pauillon quelque
fois, pour prẽdre vn peu d'air. Et quãd ne peult
continuellemẽt endurer le remede, lon luy don-
ne quelques iours de repos.

Des Vlceres de la bouche. Chap. IIII.

DEs le commencement que la bouche ſera vlcerée, tu luy feras gargariſer du laict, & puis d'eaue d'orge auec vn peu de miel roſat & diamoron: & conſequemment vſeras de gargariſmes refrigeratifs & deſiccatifs, y entremeſlant touſiours quelque abſterſif, en ceſte maniere. ℞ plantaginis, & caudæ equinæ añ manip. j. hordei integri, comarum abſinthij, ſumach añ vnc ß. corticum malorum granatorum, lenticularum, & nucum cupreßi añ drach. iij decoquãtur in lib. ij. aquæ chalibatæ donec media pars conſumta ſit, & in colatura diſſoluantur mellis roſati, vini granatorum, diamori, & rob de ribes añ vnc. j. miſtis omnibus fiat gargariſmus. A la decoction duquel pourras mettre quelques drachmes d'alun de roche, ſi les vlceres ſont trop rebelles. Tu pourras außi vſer des eaues de roſe, de plantain, & de cheurefueil, auec les rob de ribes, & de berberis, & vn peu de miel roſat. Puis ſera bon toucher les vlceres auec du couton trempé en eaue ſublimée, ou en eaue for

te,

te, corrigée de l'eaue roſe, & de plantain. Aucuns s'aydent de l'eaue diſtillée de ces trois choſes, c'eſta ſçauoir de theriaque, de vinaigre, & de l'eaue de vie, tãt d'vn que d'autre. En laquelle deſtrẽpent du bole armene, ou de la terre ſellée, & mouillent du couton en ladite mixtion, duquel apres touchent leſdites vlceres. Au lieu de ladite eaue i'ay approué ceſte mixtion. ℞ aquarum plantaginis, roſarum, & prunellorum agreſtiũ añ vnc. j. aceti, & aquæ vitæ añ drach. vj. mellis roſati, & diamori añ drach. iij. theriacæ, boli Armeni, aluminis añ drach. ij: ſtent aliquot horas ſuper prunas abſq; ebullitione, poſteà colentur leniter. Dens ceſte miſtion tu mouilleras du couton, & en toucheras les vlceres de la bouche. Si par ces remedes tu n'aduances rien, fais ſuer ton malade auec la decoction du Boys ſainct, huict ou dix iours, comme à eſte dit cy deſſus. Et garde toy tant que pourras, d'vſer icy des autres ſueries, qui ſe font par argẽt vif: pource que ces remedes excitent nouuelles vlceres en la bouche, & empyrent celles qui ſont deſia faictes.

Des tuberoſites, neuds, ſcirrhes, & ſemblables durtes & tumeurs. Chap. v.

IL fault guerir les tuberoſites, ſcirrhes, & neuds qui viennent à la teſte, iambes, & bras, en ceſte maniere. Premieremẽt celles qui ne ſont

trop dures fault mettre en voye de reſolution:
les dures fault mollifier & reſouldre: & euiter
tant que ſera poßible la ſuppuration, que d'icel-
le n'en vienne corruption à l'oz. Si viennent à
ſuppuration, tu ne feras la cauteriſation, comme
l'on faict auiourdhuy, iuſques à toucher viuemẽt
à l'oz. Car de cela vient vne grande deſiccation
à l'oz, tellement que peu apres de luy meſmes ſe
deſiore, & rend force eſcailles : aydant à ce la
malice de l'humeur qui pour cela ne reſte d'in-
uader ladite partie, ains la trouuant foyble &
imbecille s'arreſte la, & la gaſte d'auantage.
Pource tu mettras ton cautere, non deſſus la tu-
beroſite, ains au bout d'icelle ſeulemẽt qui tend
en bas & l'enfonceras legieremẽt, de ſorte que
ne touche ni à la tuberoſite, ny à l'oz que bien
peu. Ce fait tu appliqueras ſur leſdites tube-
roſites & durtes tes remedes exterieurs, tels
que verras eſtre neceſſaires, & au trou du cau-
tere tes mũdificatifs, y entremellãt touſiours vn
peu de theriaque, ou de mithridat : à cauſe de la
venenoſite. Si ces tumeurs ſont fort dures &
grandes, & fort adherantes à l'oz, tu y mettras
ceſt emplaſtre ℞ radicis bryoniæ, & cucume-
ris agreſtis añ vnc. iij. althææ cum radicibus ma-
nip. ij. medullæ radicis ebuli vnc. ij. aquæ fonta-
næ, & vini flaueſcẽtis optimi añ lib. ij. decoquã-
tur vſq; ad conſumtionẽ liquorum: poſteà expri
mantur, & expreßioni addantur pinguedinis
humanæ, butyri recẽtis, axungiæ porcinæ recẽ-

tis,

tis, terebinthinæ, añ vnc. ij. ſtyracis liquidæ, ammoniaci, bdellij, galbani, oppoponaci, ſagapeni, gũmi elemi, & aquæ vitæ añ vnc. j. ariſtolochiæ rotundæ, hermodactylorum, caſtorij, thuris, baccarum lauri, maſtichis añ vnc. ß. argenti viui cũ ſaliua exſtincti vnc. vj. ceræ q. ſ. fiat emplaſtrum molle. Si le mal eſt aux iambes ou aux bras, tu y pourras employer les perfums de cinabre & des marchaſites.

De la pelade. Chap. VI.

QVAND *le poil de la teſte ou de la barbe ou des ſourcilz tombe, tu fomẽteras le lieu de ceſte decoction.* ℞ *ramentorum ligni Indici vnc. j. myrtillorum, corticis pini, roſarum alb: comarum abſinthij, & ſenæ añ vnc. ß. ladani, aloës, corticis tamaricis, & ſpicæ nardi añ drach. iij. vini adſtringentis lib. j. olei myrtini, & de meliloto añ lib. ß. bulliant in duplici vaſe ad tertiæ partis conſumtionem, & cum colatura calida foueantur partes depiles & deformes. A ce meſmes vault l'eaue roſe en laquelle auront bouilli quelques grains de ſublimé, principalemẽt ſi on y adiouſte quelque peu de ladanum, ou d'aloes, ou d'eſcorce de tamarix, & de pomade pour les reduire à forme d'onguent.*

Des ongles qui tombent. Chap. VII.

PAR meſmes remedes fault retenir les ongles qui tombent. Si ne les peulx retenir, tu les feras cheoir bien toſt cum vnguento baſilico ou auec de la farine de froment incorporée auec du beure, & auec la decoction des mauues & des violettes reduitte à forme de liniment. Quand l'ongle ſera hors, tu laueras ſon lieu auec eaue d'orge ſuccrée, puis auec huille d'œufz: & pour en fere reuenir vn autre, tu couuriras ledit lieu de ceſt oignement. ℞ ceræ nouæ vnc. ij. terebinthinæ vnc. ß. olei roſati vnc. j. miſce: fac vnguentum.

Des fentes & creuaſſes des pieds & des mains. Chap. VIII.

TV prendras d'abſinthe, fumeterre, mercuriale, ſcabieuſe, roſes, violettes, fleurs de roſmarin, feuilles d'enula campana, & de lapatium acutum: & en feras decoction en eaue, iuſques à la conſumption de la moytie, & de la vapeur toute chaude fomenteras la partie ou ſeront les creuaſſes: & incontinent y appliqueras ceſt oignement. ℞ ſucci limonum, olei de tartaro, & roſati an̄ vnc. j. aceti ſcillitici vnc. ß. boracis, & viridis æris, an̄ ſcrup. ij. cãphoræ ſcrup. j. ſublimati in puluerem redacti grana. iij. pomatæ quantum ſatis ad incorporandum: fiat linimentum. Aucuns y employent les perfums de cinabre.

Des piſſechauldes & vlceres des voyes vrinales. Chap. IX.

EN ceſte maladie l'ardeur d'vrine que les vulgaires appellēt piſſechaude, prouiēt, communemēt des vlceres des voyes vrinales, principalement de la veßie, & de la verge. Deſquelles parties nous tracterōs icy, reſeruāts la cure des vlceres des reins, et des vreteres aux phyſiciēs medicins. Les vlceres de la veßie ont ces ſignes. Grand douleur au pecten, & au fons du ventre, tourment & trauail en piſſant. l'vrine eſt pleine de bourbe, ou l'hypoſtaſe eſt craſſe comme les execremēts du nez, ou comme s'il y auoit de la farine. Aucunesfois l'on y voit parmi quelques eſcailles, ou ſubſtances ſemblables à pieces de lames. Les hypoſthaſes embrouillées comme s'il y auoit du bran, teſmoignent la veßie eſtre galeuſe. Si la purulēce ſort ſeule ſans piſſer, ceſt ſigne que l'vlcere eſt interieuremēt dēs la verge, & non es autres parties. La gueriſon giſt premierement en purgations vniuerſelles. Secondement en abſterſifs. Tiercement en glutinatifs, deſiccatifs, & mitigatifs de l'acrimonie. Les purgations tu requerras du medicin. Puis deux ou trois iours de ſuitte feras boyre à ton patient cinq ou ſix onces d'hydromel commun & clair, ou de la decoction d'orge & de paſſerilles enſemble, trois ou quatre heures auant diſner, pour mōdifier l'ulcere & nettoyer la partie. Apres cela parferas la gueriſon auec ce que

ſenſuit. ℞ amyli, & medullæ quatuor ſemin. frigidorum maiorum añ drach.j.ß.ſeminis plantaginis torrefacti,ſeminis papaueris albi,pulueris glycyrrhizæ añ drach.j. granorum alkekengi,pinearum,iuiubarũ,& ſebeſtẽ,omnium aqua ſolani madefactorum añ drach. ij. trochiſcorum de carabe,& de bolo añ ſcrup.ij.ſyrupi myrtini q ſ.miſce & conſice elect. liquidum. Detur magnitudo auellanæ magnæ ieiuno ſtomacho, per ſe,vel cum aquis roſarum & plãtaginis, & in vltima menſa dentur pineæ nucis grana.vij.in aquis roſarum & ſolani macerata. Aucuns vſent d'iniections par ſyringues,en ceſte maniere. ℞ ſeminum frigidorum maiorum contuſorum, pſyllij plantaginis & papaueris albi añ drach.iij.roſarum,lenticularum,hordei,iuiubarum añ vnc.ß. ſeminis maluæ, & hyoſcyami foliorum, & corticum ſalicis añ drach.j.ß.paſſularum cum granis contuſarum,granorum myrti añ drach.ij.decoquantur in aqua iuſtæ quantitatis ad tertiæ partis conſumtionem,& colatura iniiciatur per ſyringã.Le remede ſera meilleur ſi lon y deſtrẽpe de diagragant, & vn peu de trociſques de bolo,& d'alkekengi. Mais il te fault bien aduiſer que de la continuation des iniections refrigerantes tu ne gaſtes le muſcle du col de la veſſie.Car ſouuent il en tombe en paralyſie, tellement que le patient ne peult apres contenir ſon vrine.L'iniection de laict à pluſieurs intentions eſt bonne.

Des

Des puſtules ou chancres de la verge. Chap. x.

LES *puſtules de la verge qui ont quelque malignite, pourront eſtre gueries promptement par ce remede. ℞ æruginis, tutiæ præparatæ abrotani vſti añ drach. j. ß. aluminis drach. j. bulliant leuiter in aquis roſarum & plantaginis, poſteà colentur. Si la malignite eſt grande, tu vſeras de la poudre de mercure auec de l'alum, & de verdet, les deſtrempent auec leſdites eaues.*

Des boſſes chancreuſes ou poulins. Chap. xi.

APRES *que ton patient ſera ſaigné & purgé, tu taſcheras fere reſouldre ou meurir les tumeurs qui viennent aux ayſnes. La maturation eſt eſtimée icy plus ſeure. Pour laquelle tu vſeras de ceſt oignement. ℞ rad. bryoniæ, & althææ añ vnc. j. radicis lilij albi vnc. j. ß. decoquantur in aqua ad conſumtionem. poſtea exprimantur, & expreßioni addantur farinæ tritici, & terebinthinæ añ vnc. j. olei oliuarum antiqui, olei de lilio, axungiæ porci colatæ añ quart. ß. ceræ q. ſ. fiat vnguentum. Ou tu prẽdras vn moyau d'œuf, & y meſleras du ſaffran, & de la terebinthine, & vn peu d'huille vieulx, et du ſel, & en vſeras comme de lautre. Quand la tu-*

meur ſera meure, tu l'ouuriras, auec vn cautere actuel, ou auec vne lancete: ou s'il craint le fer, tu vſeras de ce cautere potentiel. ℞ *vitellum oui vnũ, fermẽti, nitri, ſalis* Ammoniaci *añ ſcrup. j. cantharidum, & croci añ ſcrup. ß. opij gran. iij. miſce & reduc ad formam vnguẽti.* Huius *loco vti poteris oleo ex vitriolo deſtillato.* Auec *l'onguẽt qui ſenſuit tu pourras faire l'ouuerture dens ſix ou ſept heures.* ℞ *vnguenti populei vnc. ß. lapidis hæmatitæ ſcrup. j. mercurij, aut arſenici ſublimati drach. ij. opij gr. iiij. miſce & pone ſuper apoſtema maturatum ſecundum magnitudinem foraminis, quod facere intendis.* Quand *l'ouuerture ſera faicte tu oſteras ledit cauteetre, pour faire tomber l'eſchare, mettras à ſon lieu de beurre auec vne fueille de chou.* Mais *auant qu'appliquer ces cauteres, il fault mettre quatre doitz de large tout au tour du lieu du cautere, quelqne defenſif: qui garde de couler les humeurs qui ſeront eſmeues par la douleur.* Pour *ceci lon vſe communement de bole armene deſtrempé auec du vinaigre & d'aulbins d'œufz.* Ceci *fait & accompli tu mondifieras l'ouuerture auec ceſt onguent.* ℞ *farinæ fabarum, & hordei añ drach. iij. pulueris iridis, myrrhæ, aloës, theriacæ añ drach. j. ß. mellis roſati vnc. iij. olei de iunipero, & ſucci apij depurati añ vnc. j. ß. ceræ q. ſ. miſce: fiat vnguentum.* Vel ℞ *vnguenti apoſtolici, &* Aegyptiaci *añ vnc. j. theriacæ, & mellis roſati añ drach. vj. pul-*

ueris

ſteris mercurialis, quem præcipitatum vocant, & myrrhæ añ drach.j.ß. ſucci anagallidis depurati vnc.ß.ceræ q.ſ.miſce & conſice vnguentũ. Quand l'ulcere ſera biennette, tu vſeras de baſilicum magnum, cum triapharmaco, puis de diapompholigos, de vnguentum deſiccatiuum rubeum, & des autres deſiccatifz.

F I N.

CORVINVS MALEZIVS AEMILIANENSIS.

Lectori.

Multis nominibus diues felixq; Toloſa
Creditur, auſpicijs iuris, ſanctoq; Senatu,
Et Cerere et Baccho, glaſto, rapidoq; Garumna:
Ditior ipſa tamen medico cenſebitur vno,
Qui vitam patriæ viuens moriensq; relinquet,
Nec patietur eam immortali laude carere.
Felix illa quidem, Muſisq;, & Apolline digna,
Quæ fouet in gremio genitũ de Pallade partũ,
Ferrerium medicum nulli probitate ſecundum,
Præſtantem ingenio, doctrina, atq; arte medẽdi.

EIVSDEM A. FERRERII
verſus aliquot Latini.

IANO PARDELIANO PAN-
laſio, Vincentio Riuano Carp.
Bernardo Podio Lucenſi
vatibus oliuam of-
ferentibus.

Felices ramos, fructuſq́; feracis oliuæ
Conſerite in veſtros vſos diuina propago.
Palladis eſt arbor ſacrandis vatibus apta,
Quos rapit ætæereus furor, & cæleſtis origo
Non ſinit ingenio vacuas traducere noctes.
Me nihil æthereum mouet, aut cæleſte fatigat:
Sed tenet alta quies, ſomnuſq́; profundꝰ oberrat
In medijs chartis, quas pingere conor in hortis
Pieridum me torpor habet, me ignaua voluptas
A Muſis procul eſſe facit, doctaq́; Minerua.
Sed vultis forſan placidos perrumpere ſomnos,
Vt vigili ſtudio ſcandamus Palladis arcem.
Dux erit hæc arbor, dux arboris auctor Athenæ.
Dux lauro, atq; hedera dignꝰ Durbanus Apollo.

Antitheſis.

Peruigil eſt Pallas, data ſunt mea mẽbra ſopori:
Suauiter illa canit, nos durè ſtertimus. illa
Armata incedit, nos ſtamus ſemper inermes:
Illa ſibi teretes vigileſq́; ſacrauit oliuas,
Nos et mãdragoræ, et capitata papauera cigũt.

Illa

Illa Iouis cerebro nata eſt, nos ſemine putri.
Vix patimur noſtras coniungi fœdere dextras,
Quas diuerſa trahũt, vertũtq; in ſtamina Parcæ.

De Fato.

Quod veteres fatum tribuêre micantibus aſtris
Ordine conſtabat, tempore, lege ſimul.
Lex erat exemplar fatiq́; ſeuera voluntas,
Ordo ſequebatur, tempora legis erant.
Quatuor his totum compleri ſortibus orbem
Dixerunt Indi legitimiq́; ſophi.
Sic tamen vt rerum cauſſas fatiq́; miniſtros
Mens diuina ſuo flecteret arbitrio.
Vt poßis firmas, quas ponunt ſidera, leges
Effugere, & cælum fallere mente pia,
Hoc te Durbanus certa ratione docebit,
Durbanus patriæ gloria prima ſuæ.

In nuptiali conuiuio obtulerunt perſonati Aſtrologi.

Laniger occumbit, cor cæli Cancer adumbrat,
Ortus habet lances, inferiora Caper.
Centaurũ Saturnus agit, Mars proximus inſtat,
Lumina cæleſtis continet vrna duo.
Cũ Ioue blãda Venus Capricorni permeat aſtrũ,
Mercurius Piſcis torpida membra tenet.
Circunſtant Hædi, Vultur, Cynoſura, Bootes,
Hinc Canis, hinc Serpẽs, hinc Lepus, Ara, Leo.
Sidera nos tacito ſpectamus euntia curſu,

Ne

Ne mala de fato progrediente cadant.
Vos contrà, Heroës, laſciuis ignibus actos
Immemores cæli detinet vnus amor.
Nec furibũda Capri terrẽt vos cornua, Martis
Nec furor, aut rabidi turgida colla Canis.
Complexum Veneris ſolùm ſpectatis, & ignes
Quiſq; pharetrato verſat amore ſuos.
Reſpicite in cælum, ſunt plena Cupidinis aſtra:
Complexum Solis pulcra Diana capit.
Nuper erat Veneri formoſo corpore iuncta:
Nuper ſe ſociam iunxerat ipſa Ioui,
Nec Martis radios eſt dedignata videre,
Nec ſpreuit pauidi lumina tetra Senis.
Alma Venus Superum patri ſe corpore iunxit,
Cetera ſunt placidis conſociata modis.
Quid mirum ſi vos eadem tractatis vt aſtra?
Certum eſt à Superis inferiora regi.

Phœbus amore ſaucius ad Gallam.

Galla pharetrati venerabile Numen Amoris
Quæ flammas, arcus, tela proterua geris.
Siſte gradũ, et Phœbi ſpecta memorabile vuln⁹,
Quod dedit è radijs vna ſagitta tuis.
Forte Toloſanas cùm viſeret ille ſorores,
Incidit in vultus inſidioſa tuos.
Et velut è cælo delapſo fulmine tactus
Corruit, & languens ſemianimiſq; iacet.
Hunc circum triſtes fundunt ſuſpiria Muſæ,
Intendunt gemitus, dilacerantq; comas.
Inclamant, ô Phœbe pater, quæ tanta poteſtas?
Quis

Quis tibi de Superis vltima fata parat?
Nónne perennantis Iouis es Latonia proles?
Nónne tuum complet Iuno ſuperba chorum?
Pã Deus Archadiæ reſonat tua carmina Phœbe,
Atq; tuos ſaltus pulcra Diana colit.
Luſit Amor tecum, & Veneris pia numina riſit,
Iunxit & æterno fœdere amicitiam.
Quis tandem è Superis temeraria tela retorſit?
Dic age Phœbe pater, quo feriente peris?
Is rediens ad ſe flagrantibus vndiq; membris
Intremit, alternas exagitatq́; genas.
Contrectat manibus barbam, flauosq́; capillos,
Et conuulſa tenet lumina fixa ſolo.
Mox velut è ſomno ſurgens, altoq́; veterno,
Fertur in has voces, alloquiturq́; Deas.
Noſtri cauſſa mali diuina potentia non eſt,
Inquit, non cælum, terráve facta grauis:
Nõ pater omnipotẽs, nec Amor, nec Iuno ſuper-
Non magni Heroës, Indigetésve Dij. (ba,
Virginis eſt radius, quæ cãdida Galla vocatur:
Illa, ait, in proprio lumine fulmen habet:
Fulmẽ atrox, flãmasq; leues, celeresq́; ſagittas,
Intenſos arcus, letiferasq́; faces.

Ad Ferriolum.

Ferreus eſt nexus nullo violabilis æuo,
Qui cum nominibus pectora noſtra ligat.

FINIS.

INDEX EORVM, QVÆ NOTATV DIGNISSIMA in hoc libello occurrerunt.

A primam, B verò ſecundam paginam indicat.

ABlutiones ex quibus & quo loco fieri debeant, & quàm diu 15.a
Ablutionis auctoris exemplum 15.a
poſt Ablutionem ſudor prouocandus eſt 15.a
Aconiti natura quæ ſit 25.b
Aeger decoctum Cinæ ſumens quomodo ſe gerere debeat 42.a
Aeger quando ſatis inunctus eſſe videbitur 12.a
Aeger quo loco, quàm diu, & quomodo ſit inungendus 12.a
Aër Pudendagricorum qualis eſſe debeat 7.b
Affectus animi qui ſint vitandi 7.a
Atrabilarij quomodo ſint purgandi 10.a
Aiugæ decoctum quomodo parandum ſit 22.b
Alimentum quod pudendagricis conueniat 6.a
Aluus aſtricta quo ſubduci debeat 42.a
Aluus quibus prouocanda ſit 11.a
Apij radicis decoctum quomodo parandum ſit & administrandum 22.a
Apij radix quare exotica credita ſit 20.a
Apij radix quomodo celebris facta ſit 21.b
Apophlegmatiſmis quando ſit vtendum 11.a
Apophlegmatiſmi quomodo conficiantur 10.b
Apozema corpus fluidum reddens 8.b & 9.a
Apozema purgatione Pudendagram curans & qua quantitate dandum ſit 23.b.& 24.a,b
Apozemata ſolutiua quando ſint exhibenda 26.b & 27.a
Aqua venuſtatem formæ concilians 37.a
Argenti viui efficacia mirabilis 13.b
Argēti viui lethifera vis quomodo cōmoriatur 26.a
Argenti viui loco quæ commodiſsimè ſubſtituantur 13.a

Ar-

I N D E X.

Argenti viui penetratio incredibilis 11.b
Argenti viui peſtilens malignitas quid efficiat 13.b
Argento viuo diacrydion rectè commiſcetur 26.a
Argento viuo quando ſit vtendum 13.b
Argentum viuum cum diacrydio quid præſtet. 26.a
Argentum viuum non penitus reijciendũ eſt 13.b
Argentũ viuũ plus periculi q̃ remedij adfert 13.a
Articulorum dolores vnde proueniant 3.b
Artuum dolores quomodo tollendi ſint 33.a & b
Aſari radix quomodo ſit præparanda 22 a & b
Bile ſuperabundante victus qualis eſſe debeat 6.a
Bilioſis quæ conueniant, & quæ non 28.a
Buglofsi decoctum quid præſtet 25.a
Calor adulterat⁹ pro curatione quid requirat 5.b
Calor adulteratus quid agat 5.a
Cannarum noſtratium radices quomodo ſint præparandæ 22.a & b
Capillorum procidentia quomodo curãda ſit 34.b & 35.a
Capitis dolor quomodo & quibus curandus ſit 32 b. & 33.a
Cataputiæ foliorum decoctum quid præſtet 26 a
Chamedrys decoctũ quomodo parandum ſit 22.b
Cerata ex quibus componantur 14.a
Cerebrum per nares quibus purgetur 11.a
Ceratum quomodo debeat componi 14.b
Chyna à prima decoctione ſiccata iterũ decoquitur & quomodo 20.b & 42.b
Chyna impinguat & ſudores mouet 21.a
Cina quibus morbis proſit 42.b
Cina quomodo agat aduerſus morbum Gallicum. 42.b
Cina quoties cocta vires ſuas ſeruet 41.b
Chyna quoties coqui poſsit 21.a
Cina vires quas habeat, & partes 42.b
Chyna Venerem mirũ in modum ſtimulat 20.b
Cina vnde aduehatur & quomodo ſcindatur, & deco-

qua-

quatur 41.b & 42.a
Cinæ deſcriptio 41.b
Chynæ vnc.j.vnc.ducentis aquæ incoquitur 21.a
Cinæ decocti doſis quæ ſit 42.a
Chynę decoctum bibens, à quibus abſtinere debeat. 20.b & quibus vti debeat ibidem
Chynæ decoctum bibens dolores quãdo & vbi percipiat 20.b & 21.a
Cinæ decocto quando vinũ commiſceri poſsit 42.a
Chynę decoctũ quare ſingulis dieb⁹ faciẽdũ ſit 20.b
Chynæ decoctumquomodo reddatur purgans 20.b
Chynæ decoctum quàm diu ſit bibendum 20.b
Cinæ decoctum quomodo purgans reddatur 42.a & quare ſingulis diebus ſit renouandum. ibidem.
Chynæ decoctum quomodo ſit parandum 20.a & 41.b
Chymiſtę quibus humores purgent 26.b
Citri decoctũ quomodo dandum & parandũ ſit. 22.a
Clyſter molle loco leuis medicamenti exhiberi poteſt 8.b
Clyſteris aſtringentis exemplum 24.b
Colicis argentum viuum exhibetur 26.a
Condimentũ pudendagricis conueniens 6.b & 7.a
Confectio Hamech ceteris pręferenda eſt 8.a
Contagio in corpore quæ producat 5.a
Contagio pro curatione quid requirat 5.a
Contagionem cõſumentibus quãdo vtendũ ſit 24.b
Contagionem emendantia quæ ſint 6.b
Contagioni calida reſiſtentia quæ ſint 30.b
Contagioni temperata reſiſtentia quæ ſint 30.b
Contagionis ſemina extinguentia quæ ſint & quando ſint adhibenda 29.b
Copia corruptorum humorum pro curatione quid requirat 5.b
Copia humorum putredinem alit 4.b & 5.a
Corpora mollia habentes quomodo curãdi ſint 27.b & quæ non tolerant ibidem.

Cor-

Corpus fluidum quomodo fiat 8.b
Corpus fluidum eſſe debet antequàm purgetur 8.b
Corporis fœtor quomodo curandus ſit 37.a,b
Craſsities pro curatione quid requirat 5.b
Cinnabaris quibus corrigatur 15.b & 16.a
Cinnabaris ſuffitus acerbiſsimum remedium 15.a
Cinnabaris ſuffitus quãdo,& vbi ſit adhibẽdus 28.b
Cinnabaris ſuffitus quibus partibus, & ad quæ mala adhibendi ſint 15.b
Cinnabaris ſuffitu quomodo & quàm diu ſit vtendum 15.b
Cupreſsi decoctũ quomodo dandũ & parãdũ ſit. 22.a
DEntes commoti quomodo confirmentur 35.b
Deſtillatio furfuribus conuenientiſsima 37.a
Deſtillatione tres liquores eliciũtur,& qui 23.a
Deſtillationes quomodo proueniant 5.a
Dolores ſeuiſsimi in morbo Gallico quando incipiãt 42.b
Dyſenteria ad quid ſequatur, & quomodo curetur 24.b
ELectuarium auctoris quo feliciter vſus eſt 25.a
Emplaſtra ex quibus componantur 14.a
Emplaſtra quando renouari debeant. 14.a
Emplaſtra quando ſit remouenda 14.a
Emplaſtra quomodo debeant componi 14.a & b
Emplaſtri forma qualis eſſe debeat 14.a
Emplaſtrorum efficacia 14.b
Empyricorũ remediũ ad dolores artuum 33.b
Empyrici quibus vtantur 23.a
Errhina pyramidalia 11.a
Errhinis quando ſit vtendnm 11.a
Euacuationes particulares quæ ſint 10.a
Excrementoſum totum corpus vnde reddatur 5.a
Exercitationes quando ſint faciendæ & quales eſſe debeant 7.b
FAmuli quomodo ſint curandi 27 a
Fraxini decoctum, quomodo parandum & dan-

dum ſit 22.a
Furfures corporis quomodo tollēdi ſint 36.b & 37.a
GAllicus morb⁹ inter quos affect⁹ collocetur 43.b
Gargariſmi quomodo cōficiantur 10.b & 11.a
Gargariſmis quando ſit vtendum 11.a
Gentianæ radix quomodo ſit præparanda 22.a & b
Gingiuæ eroſæ quomodo curandæ ſint 35.a,b
HAemorrhoides quando ſint aperiendi 10.b
& quibus ibidem.
Hepatis incendium vnde augeatur 37.b
& quomodo curetur ibidem & 38.a
Humores corrupti quādo ſint euacuandi 9.b
Hydrargyrum extinctū quomodo exhibeatur 25.b
Hypoſtaſes furfureæ quid ſignificent 38.a
ILioſis argentum viuum exhibetur 26.a
Indicæ res maiore præditę ſunt virtute 44.a
Infantuli lactantes quomodo curandi ſint 27.b
& quomodo purgandi ibidem.
Inguinum abſceſſus, quomodo, & quibus curentur. 39.b & 40.a
Iuniperi decocti ſpuma ad quid vtilis ſit 22.a
Iuniperi decoctum quomodo ſit parandum, & qua quantitate propinandum, & quando 22.a
Iuſcula pudendagricis conuenientia 6.b
LAc ad quid mirificè conducat 38.b
Lentor pro curatione quid requirat 5.b
Lienteriæ remedia præſtantiſsima 25.a
Lignum Indicum quod præſtantius ſit 17.a
Lignum Indicum quomodo præparari debeat 17.a
Ligni Indici cortex abijciendus non eſt 17.a
Ligni Indici decocta deſtillata quib⁹ propinētur 23.a
Ligni Indici decocti ſpuma ad quid proſit 17.b
Ligni Indici decoctū in qua quātitate, & quādo ſit exhibendū 17.b & q̃ diu ſit bibendum 18.a
Ligni Indici decoctum primum quomodo fiat 17.a
& quomodo ſecundarium ibidem.
Ligni Indici decoctū remediū præſtantiſsimum 18.b

Ligni Indici decocto quare purgãtia cõmiſcere cõueniat 19.a & quæ partem affectã reſpiciãt ibidẽ.
Ligni Indici decoctum cum vino, quibus conferat, & noceat 17.b
Ligni Indici decoctum pro vſu quotidiano ex ligno nouo quomodo fieri debeat 17.b
Ligni Indici decoctũ quomodo ſit propinandũ 17.b
Ligni Indici deſtillato cinnamomum commodè miſcetur 23.a
Ligni Indici genera tria 16.a & b
pudendagræ conueniunt 17.a
Ligni Indici oleum ad quid præſtet 17.b
Ligni Indici ſubſtituta domeſtica quæ ſint 19.b
exotica ibidem & 20.a
Liquores ſtillatitij ex quibus & quomodo fieri debeant 22.b
Liquores ſtillatitios qui introduxerint 22.b
Liquorum ſtillatitiorum quantitas quæ, & quando danda ſit 23.a
Liquores ſtillatitij quàm diu bibi debeant 23.a
Linimenta quomodo ſint conficienda 12.b
Lyenteria ad quid ſequatur 24.b
MAculæ cutis vnde proueniant 3.b
Maculę faciei quomodo curãdę ſint 35.b & 36.a
Manuum rimæ quomodo curandæ ſint 36.a
Materiæ flatulentæ quæ conueniant 33.a
Medicamẽta leniter purgãtia quæ ſint 11.a & b
Medicamẽta molliter purgãtia quibꝰ cõueniãt 29.a
Medicamẽta per os purgãtia quare ſint timẽda 10.b
Medicamenta valentiora quibus conueniant 29.a
à Medicamentis imbecillioribus incipiendũ eſt 8.a
Medicamentorum vires quomodo remittantur 24.a
Medicamentũ efficax quare in initio dãdũ nõ ſit 8.a
Medici noſtri temporis notantur 10.a
Medicina quæ melior ſit 41.a
Melancholia ſuperãte qualis victus eſſe debeat 6.a
Melancholici, quomodo & quibus ſint purgãdi 29.a

Melancholicos quę lędant,& iuuent 28.b
Menſtrua quando ſint prouocanda 10.b
Menſtrua quibus prouocentur 10.b
à Menſa ſemper cū aliquātula fame recedēdū eſt 7.b
Miniſtri quomodo ſint curandi 27.a
Morb⁹ Gallicus inueterat⁹ quomodo ſit curādus 31.a
Muſto quæ ſint inijcienda, vt purget 26.b
Myrabolani quare non probentur 24.a
Nodi quomodo curandi ſint 34.a, b
Nodi vnde proueniant 3.b
Obſtructio ad quæ ſequatur 5.a
Obſtructio pro curatione quid requirat 5.b
Obſtructio quos effectus producat 5.a
Olera pudendagricis conuenientia 6.b
Opinio ſemel imbibita nō facilè relinquitur 13.a
Ordo in cibis ingerendis quis ſeruandus ſit 7.a
Panis biſcoctus quare ſit reijciendus 6.a & b
Panis pudendagricorum qualis eſſe debeat 6.a
Pedum rimæ quomodo curandæ ſint 36.a
Perſonæ famoſæ quomodo curandę ſint 27.a & b
Perſonatæ radix quomodo ſit præparanda 22.a & b
Phthoë exqſita deplorati à Cardano curati ſunt 41.a
Pillulæ mercuriales quid præſtent 25.b
& earum deſcriptio ibidem.
Piſces ſaxatiles pudendagricis aliquando ſunt concedendi 7.a
Pituita vincente victus qualis eſſe debeat 6.a
Pituitę lentę & craſſę ſudorifica nō cōueniūt 28.a, b
Pituitæ nomine quid intelligatur 3.b
Pituitoſis quæ conueniant 28.a & b
Plethoricis quæ conueniant 28.a
& quæ non bene ferant ibidem.
Potus quis pudendagricis ſit concedendus 7.a
Pubi affectę quale cataplaſma imponendū ſit 38.b
Pudendagra quid ſit 3.a
Pudendagra quomodo contingat 3.a
in Pudendagra quid procurandum ſit 24.a & b

Pu-

Pudendagra quàm diu in corpore lateat antequàm ſe prodat 4.b
Pudendagra quas partes primò afficiat 3.b
Pudendagra quãdo morb' ſit hereditarius 3.b & 4.a
Pudendagra ſecurè purgationibus curatur 24.b
Pudendagra totam maſſam ſanguinis occupat 6.a
Pudendagræ ſigna vnde conſiderentur 4.a
Pudendagræ cauſſa externa quæ ſit 3.a
Pudendagræ cauſſa interna quæ ſit 3.a
Pudendagrę curatiuæ indicationes octo 5.b
Pudendagræ indicationes curatiuæ tres 4.b
Pudendagræ vera cauſſa quæ ſit 3.b
Pudendagrici à quibus abſtinere debeant 7.a
Pudendagrici à quibus ventis cauere debeant 7.b
Pudendagricorũ victus quomodo ſit inſtituẽdus 6.a
Pudendagrici tenuiſsimo victu vti non debent 7.a
Pudendagricis commeſſari periculoſum eſt 3.a
Pudendi exulceratio vnde cognoſcatur 38.a
Pueri quomodo curandi ſint 19.a & b.27.b
Puluis vrinarijs inſtrumentis læſis cõueniens 39.a
Purgatio biliofis conueniens 9.b
Purgatio pituitoſis conueniens 9.b
Purgatione leui in initio vtendum eſt 8.a
Purgationi leui valentius quid addendum eſt 8.a
Purgationes leues quæ ſint 8.a
Puſtulæ vnde proueniant 3.b
Puſtulæ faciei quomodo curandæ ſint 35.b & 36.a
Puſtulæ virgæ quales ſint, & quomodo & quibus curentur 39.b
Putredo cuius caliditatis ſit index 5.a
Putredo pro curatione quid requirat 5.b
RENes affecti extrinſecùs quibus inungendi ſint. 38. b
Ruſtici quibus aluum ſubducant 26.a
SAnguineis quæ conueniant & quæ non 28.a
Sanguinis quantum extrahendum ſit 8.b
Sarzæ parilıæ deſcriptio 21.a

Sarzæ pariliæ deſcriptio & vires 43.a
Sarzæ pariliæ decoctum bibentes quomodo ſe regere debeant 43.b
Sarzę parilię decoctũ quomodo ſit parandũ,& in qua quantitate ſit dandũ,& quàm diu 21.a & b
Sarza pariliæ doſis quæ ſit 43.a & b
Sarza parilia quibus conueniat,& quibus non 43.a
Sarza parilia vitia capitis & cerebri emendat 43.b
Senes quomodo curandi ſint 27.b
Serui quomodo ſint curandi 27.a
Serpilli decoctum quomodo parandum ſit 22.a
Signum certum morbi Hiſpanici 4.a
Sorbitiones pudendagricis conuenientes 6.b
Sparadrapũ quid ſit,& quomodo debeat cõponi 14.b
Spicæ noſtræ decoctũ quomodo parandum ſit 22.b
Sudorem prouocantia quid præſtent 11.b
Sudorifica decocta quãdo ſint adhibẽda 26.b & 27.a
Sudorũ eliciendorum modi recepti qui ſint 11.b
Suffitus ex Cinnabari quando ſint adhibendi 26.b
Superfluum quid in medicamentis cenſendũ eſt 24.a
Symptomata morbũ Gallicũ ſequentia 29.a & 31.b
Symptomata quæ inunctione curentur 12.a & b
Syrupi bilioſis conuenientes 9.b
TAbellæ vrinarijs inſtrumentis læſis conuenientes 39.a
Terra armena & ſigillata quare cum mulſa propinetur. 39.a
Tempus inunctioni idoneum quod ſit 12.a
Tormentillæ radix quomodo ſit præparãda 22.a & b
Trochiſci de Cinnabari 16.a
Tuberoſitates vnde proueniant 3.b
Tuberoſitates quomodo ſint curandæ 34.a,b
Tumor maturus quomodo aperiendus ſit 40.a
Tumores quibus maturandi ſint 39.b & 40.a
Tumores quibus reſoluere licet 39.b
Tumores vnde proueniant 3.b
Tumoris inciſio quomodo facienda ſit 34.a

INDEX.

VEna baſilica quando ſit ſecanda 8.b
Vena communis quando ſit ſecanda 8.b
Vena externa quando ſit ſecanda 8.b
Venæ ſectio quibus conueniat 8.a & b
Venena duo in homine commoriuntur vt homo ſuperſit 26.a
Ventris deiectio quibus ſit molienda 7.b
Venus prohibetur decoctũ Chynæ bibentibus. 20.b
Veſicæ affectę quę per catheteré inijcienda ſint 38.b
Veſicæ crebrò frigida inijcienda non ſunt & quare. 38.b & 39.a
Veſicæ læſæ valenter aſtringentia per os ſumpta non conferunt 39.a
Veſicæ vlcera quomodo deprehendantur 38.a
Victus ad humorem peccantem inſtituendus eſt 6.a
Victus bibentium liquores ſtillatitios qualis eſſe debeat. 23.a
Victus eorum, qui decoctum bibunt qualis eſſe debeat. 18.a & b
Victus tenuior quando eſſe debeat 7.b
Vina vim purgatricem quomodo acquirant 26.b
Vinum elleborite quomodo cõficiatur 26.a & b
Vlcera maligna vnde proueniant 3.b
Vlcera oris qualia ſint, & quomodo, & quibus curanda 31.b & 32.a
Vlcera oris poſt inunctionem relicta quomodo ſint curanda 12.b
Vlcera quomodo fouenda ſint 20.b
Vlcera renum vnde deprehendantur 38.a
Vnctiones quando ſint adhibendæ 26.b & 27.a
Vnctionum loco quæ ſubſtituantur 27.a
Vnguenta ex quibus conſtent 12.b
Vnguenta quomodo ſint conficienda 12.b
Vnguentis medicamenta purgantia quare ſint adiungenda 12.b
Vnguentum auctoris pro morbo Gallico 13.a
Vnguentum conuenientiſsimum dolori capitis 33.a

Vn-

Vnguentum doloribus artuum conuenientiſsimum. 33. b
Vngues cadentes quomodo retineantur 35.a
& quomodo caſus acceleretur ibidem.
Vnguis nouus quomodo ſit producendus 35.a
Vreterum exulcerationem quæ denotent 38.a
Vrinæ inſtrumenta quomodo & quibus curentur. 38.a & b.

FINIS.

ERRATA.

Pag.7.a.lin.12.lege inſuaue. pag.25.b 19.lege ſaliua & 21. ſaluia.

E 564
F 391d.

FERRIER, Auger
DUALING, 1516

Ce. 53, (7).

5X21